

บทที่ 4

สุนทรียทัศน์ของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ

การศึกษาสุนทรียทัศน์ของ วินเซนต์ แวน โก๊ะ จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับยุคสมัยที่ผ่านมา ถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าด้านวิทยาการ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ขอบเขตทางสุนทรียศาสตร์ที่น่าเสนอในบทที่ผ่านมา เพื่อศึกษาเป็นส่วนประกอบการวิเคราะห์ ในบทนี้เนื่องจากช่วงแรกเป็นการพูดถึงเกี่ยวกับ (1) เรื่องของลักษณะทั่วไปที่บ่งบอกเอกลักษณ์ความโดดเด่นในงานจิตรกรรมลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิสม์เกี่ยวกับ แวน โก๊ะ (2) จะเป็นการวิเคราะห์จากเนื้อหาทางสุนทรียทัศน์ของจิตรกรรมลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิสม์เกี่ยวกับ แวน โก๊ะ ผ่านงานเขียนที่กล่าวถึงงานจิตรกรรมของ แวน โก๊ะ (3) การวิเคราะห์โดยผ่านผลงานศิลปะจิตรกรรมบางส่วนของ แวน โก๊ะ ในสุนทรียทัศน์ช่วงหลังของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม

ศิลปะในสกุลอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) ต่างจากศิลปะก่อนหน้าที่มีลักษณะกรรมวิธีการสร้างผลงานอยู่ในกรอบเกณฑ์ความงาม ความสมบูรณ์ รูปแบบลักษณะเนื้อหาจำกัดอยู่แต่ในหลักเกณฑ์และวิธีการ ซึ่งในสกุลอิมเพรสชันนิสม์นั้น ชีรยูท บุนยุมิ (2546) ได้กล่าวว่าศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ ถือเป็นขอบเขตของชนชั้นกลางต่อทัศนศิลป์สุนทรียะของชนชั้นสูง โดยการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ปรากฏต่อสายตาของศิลปินมากกว่า ขนบจารีต องค์กรประกอบภาพ กรอบความงาม ฯลฯ เหตุนี้งานของสกุลอิมเพรสชันนิสม์ จึงเป็นการเต็มล้นที่แหล่ล้อมเรียงกันไป ไม่มีรูปทรงของวัตถุที่ชัดเจนเหมือนที่เชื่อถือกันในยุคก่อน จากนั้นงานศิลปะของพวกเขา Post Impressionism หรือเรียกว่า Expressionism ได้ให้เสรีภาพแก่ศิลปินในการจินตนาการของตนในเรื่องรูปทรง สี สันลายเส้น สีแปรปรวนมากขึ้น ลักษณะที่ปรากฏในงานศิลปะของพวกเขาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นวิวัฒนาการของศิลปินแต่ละบุคคลรับมาปรับใช้ให้ตรงกับทัศนคติและมีความเป็นเอกลักษณ์

4.1 สุนทรียทัศน์ในงานจิตรกรรม ลัทธิ Post Impressionism

ลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิสม์มีความแตกต่างจากกลุ่มอิมเพรสชันนิสม์กลุ่มอื่นเนื่องจากศิลปินต่างคนต่างทำงานของตัวเองด้วยลักษณะต่างกันไป แต่ก็มีความคิดเห็นบางความเชื่ออยู่ในแนวทางเดียวกัน ที่เห็นได้ชัดคือ การละทิ้งรายละเอียดต่างๆ ทั้งนี้ได้มุ่งให้ความสำคัญในเรื่องของรูปทรงรูปร่างภายนอก คุณค่าในเรื่องของสี มิติของภาพโดยรวมไปถึงเรื่อง

โครงสร้างของกรอบเฟรม (Frame) ทุกองค์ประกอบมีเอกภาพ (Universe) นอกจากนี้ ศิลปินในลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ยังให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางด้านอารมณ์ (Emotion) เฉพาะตัวบวกกับการนำเอาทฤษฎีเรื่องของแสง สี ที่ได้เคยปฏิบัติและเรียนรู้มาก่อนหน้านี้ นำมาปรับใช้ให้เข้ากับความสะดวกสบายกับตัวศิลปินเอง

ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า ลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ เป็นการสรุปของลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ คือการใช้สีสดใสสว่างเหมือนกัน เรื่องที่ทำก็เอามาจากธรรมชาติเหมือนกัน แต่มีความเข้าใจในความสัมพันธ์สามมิติระหว่างวัตถุและเนื้อที่อย่างสมบูรณ์ และถ่ายทอดคุณสมบัตินามธรรมภายในของชีวิตซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อศิลปะ (ศิลป์ พีระศรี, 2550, น. 129)

ทั้งนี้ ศิลปิน แวนโก๊ะ ได้แสดงออกด้านอารมณ์ภายในอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์กับความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นในภาพเขียนจิตรกรรมประกอบด้วยอารมณ์ความรู้สึก ที่อยู่ในส่วนลึกถ่ายทอดมาสู่ผู้ชมให้สามารถเข้าถึงได้โดยใช้รูปแบบลักษณะของการสร้างสรรค์ด้วยองค์ประกอบหลากหลายหลอมรวมกัน ซึ่งจะได้อธิบายถึงในเรื่องของลักษณะความโดดเด่นที่แสดงออกมาในผลงานของเขา

สุนทรียทัศน์ของแวนโก๊ะในลัทธิโพสต์อิมเพรสชันนิสม์มีลักษณะความโดดเด่นต่างไปจากศิลปินบุคคลอื่นในกลุ่ม หรือมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแสดงออกมาในงานศิลปะจิตรกรรมรูปแบบใดเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงตัวเขาได้มากที่สุด ซึ่งมีผู้ที่ได้อธิบายถึงลักษณะผลงานของเขาอย่างงานเขียนของ จีระพัฒน์ พิตรปรีชา (2545) กล่าวว่า แวนโก๊ะพยายามนำเอาสีลาแห่งชีวิตในธรรมชาติมาสร้างใหม่ เขาค้นพบการใช้สีคู่ตรงข้าม (Opposite color) ที่น่าสนใจ สีที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic colour) และการป้ายแปดพู่กันที่มีพลัง เขาถ่ายทอดอารมณ์ของตัวเองด้วยสีที่ให้ความหมายเทียบเท่าได้กับสัญลักษณ์ (Symbolic meaning) อย่างงานบางงานใช้สีเหลืองให้ความรู้สึกของสีแห่งความรักและมิตรภาพ Janice Anderson (1994) กล่าวว่างานของแวนโก๊ะสามารถที่จะพิจารณาเพื่อการชื่นชมได้สองทางด้วยกัน ทางหนึ่งนั้นผู้ชมรู้สึกสงสารต่อชีวิตของศิลปินเอง ส่วนอีกทางนั้นเห็นว่าผลงานของเขาเป็นบันทึกของมนุษย์ที่ถ่ายทอดสิ่งที่พบเห็นเมื่อมีชีวิตอยู่ ซึ่งสิ่งที่สองแนวทางนี้ไม่มีทางไหนที่เข้าใจถึงผลงานจริงของเขาได้ แต่ผลงานเหล่านี้เป็นการแสดงถึงคุณค่าทางศิลปะในการแสดงออกด้านสีแปร่งอันเด็ดเดี่ยวแฝงด้วยปรัชญา และแนวคิดต่างๆ ไว้มากมาย Crispino (1996) ได้เสนอว่าในช่วงเปลี่ยนแปลงของแวนโก๊ะนั้นเขาได้เริ่มใช้แปรงแถมสีรอยหนาและทิ้งรอยแปรง (Brush Stroke) ให้มีการแสดงออกถึงความรุนแรงของอารมณ์ ทั้งหมดที่กล่าวมามีการกล่าวถึงคุณสมบัติที่คล้ายๆ กันในผลงานศิลปะจิตรกรรมของเขา โดยรวมแล้วในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการอธิบายลักษณะโดยรวมที่ได้กล่าวถึงอย่างเป็นสัดส่วน ที่จะแยกให้เห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นใน

ลักษณะที่บ่งบอกเอกลักษณ์ในงานของแวนโก๊ะ ซึ่งช่วงหลังเป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของสี เขาเลือกที่จะใช้สีคู่ตรงข้ามหรือสีคู่ปฏิปักษ์ เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา ณ ขณะนั้น หรือสีเป็นตัวแทนของความรู้สึกทางอารมณ์ ส่วนมากสีที่ใช้เป็นสีอ่อนนั้น หนักไปในทางของการแสดงอารมณ์ โศกเศร้า รุนแรง กราดเกรี้ยว และลักษณะที่เด่นๆ ในงานหลายๆ ชิ้น ยังเป็นงานที่ดึงดูดอารมณ์ของผู้ชมให้เคลื่อนไหวไปตามรอยแปร่งที่เขาได้ปฏิบัติอย่างหยาบๆ โดยไม่สนใจในความราบเรียบ แต่แสดงถึงความรวดเร็ว รุนแรงไปตามจังหวะที่เคลื่อนไหวเปรียบกับจังหวะของเส้นที่ไม่มีสิ้นสุด ลักษณะที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน ทั้งในเรื่องของสี และเส้น เป็นลักษณะที่พบเห็นได้ในงานของแวนโก๊ะ ซึ่งจะได้นำเสนอการอธิบายไว้ดังนี้

4.1.1 สีสันทันเป็นส่วนแสดงความรู้สึกภายใน

ในงานของแวนโก๊ะ จัดว่าสีเป็นสิ่งที่สำคัญในการแสดงออกของความรู้สึกไม่น้อยไปกว่าในเรื่องของเนื้อหา เพราะสีเป็นตัวช่วยทำให้การแสดงออกในเนื้อหาเกิดความรู้สึกกระทบกระเทือนกับอารมณ์ หรือสีเป็นสัญลักษณ์ในการแสดง (Symbolic colour) ความขัดกันในเรื่องของสี น. ณ ปากน้ำ (2532) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องของสีที่ขัดกันแต่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกไว้ว่าไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้ง (Contrast)* ในเรื่องของการจัดภาพเท่านั้นที่ขัดกันได้ แต่ยังรวมไปถึงในเรื่องสีด้วย เพราะโดยแท้จริงนั้นสีเป็นจุดสำคัญในงานจิตรกรรม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องรู้เรื่องคู่ของสี การจัดคู่ของสีนั้นเป็นวิทยาศาสตร์ของสี สีแต่ละคู่จะนำมาใช้ในงานจิตรกรรม ในการใช้นั้นจะต้องรู้จักการใช้ว่าจะต้องให้สีคู่ตรงข้ามคู่ไหนมากกว่ากันจึงจะแสดงถึงความสมบูรณ์ สิบงบอกถึงอารมณ์ เมื่อนำสีหลายสีเข้ามาเขียนในงานจิตรกรรม จึงเกิดอารมณ์หลายอย่างปะปนรวมกัน สีมืดการแยกประเภทไว้สองประเภทด้วยกัน คือสีร้อน (Warm Tone) แสดงถึงอารมณ์ที่กระฉับกระเฉง รื่นเรีง หรือร้อนแรง กับสีเย็น (Cool Tone) แสดงถึงความสงบ ความเศร้า และความเยือกเย็น สีทั้งสองประเภทก็ยังมี การแบ่งแยกให้แสดงอารมณ์ทั้งสอง คือสุขหรือทุกข์ ลองย้อนกลับไปถึงความจำเป็นที่จะต้องเกิด สุขนาฏกรรม (Comedy) และ โศกนาฏกรรม (Tragedy) เพราะที่คิดปะคือ ธรรมชาติ ย่อมถูกครอบงำโดยโลกธรรม ที่ไม่สุขก็ต้องทุกข์ ซึ่งงานในช่วงหลังของแวนโก๊ะ โนม์เฉียงไปในทางที่แสดงถึงความเป็นทุกข์มากกว่า เนื่องจากเขาผิดหวังในชีวิต ภาพเขียนในระยะนี้จะใช้โทนสีที่อยู่ในโทนสีเย็น ลักษณะของภาพลายเส้นดูบิดเป็นเกลียว คล้ายกับการแสดงถึงอารมณ์ที่ทุกข์ระทม เจ็บปวด จากความวิตกกังวลในหลายเรื่องรวมกัน วอลเธอร์, อิน โก เอฟ (2552) ได้กล่าวถึงรูปแบบใหม่ของการวาดภาพโดยใช้โทนสีที่แวนโก๊ะ ทำได้ดีกว่าที่เขาเรียนมา ความมีพลังอิสระของสีและการวาดภาพแบบโทนสีในภาพมีเอกภาพ การใช้สีเกิดจากการเล่นสีและ

* อ่านเพิ่มเติมเรื่องความขัดแย้งได้ใน น. ณ ปากน้ำ หน้า 39-60

โทนสีที่หลากหลาย ความแตกต่างในตอนนี้อยู่ที่ว่าสีหลักไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงอีก สีกลายเป็นสิ่งเดียวที่ใช้แสดงออกถึงเอกลักษณ์ความคิดที่เป็นปัจเจกทั้งยังเป็นตัวแสดงความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงที่ปรากฏในจิตใจศิลปิน แสงและเงา การสะท้อนและการแตกแยกของสีเกิดขึ้นอย่างจงใจ แต่คุณภาพของภาพวาดยังคงมีต้นตอที่รับรู้ได้จริง แต่เป็นเพราะมันสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับความร้อนแรงของการแสดงออก สีไม่ได้เป็นตัวแปรภายนอกอีกต่อไป หากแต่เป็นอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวที่เข้าใจได้

ธีรยุทธ บุญมี (2546) ในเรื่องสีของแวน โก๊ะ เป็นการสร้างสรรค์ไปในทางที่มุ่งใช้รูปทรงและสีแปร่งที่บิดเบี้ยว เพื่อสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกเบื้องต้นของมนุษย์ ซึ่งมักเป็นอารมณ์ที่ท้อแท้สิ้นหวัง แวน โก๊ะใช้สีที่รุนแรงเพื่อสะท้อนความรู้สึกที่รุนแรงของเขา ส. ศิษย์คณะศ (2525) เขียนเกี่ยวกับบอมตระวาตะของแวน โก๊ะสั้นๆว่า “แทนที่จะพยายามทำตามที่เขาเห็น กลับใช้พลังของสีเพื่อเปล่งความรู้สึกรุนแรงของข้าพเจ้า”

4.1.2 เส้นที่เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง

ลักษณะของเส้นในผลงานของแวน โก๊ะ ต่างจากจิตรกรในลัทธิเดียวกันตรงที่เส้นของแวน โก๊ะนั้นเป็นเส้นที่เกิดจากการใช้วิธีในการเขียน คือ การบีบสีออกจากหลอดลงบนผ้าใบแล้วใช้พู่กันปาดเป็นระยะๆ ให้ดูเป็นเส้นที่ขาดๆ แต่ไม่ได้ทำให้ความรู้สึกของเส้นที่เกิดจากรอยแปรง เป็นอย่างที่ได้นำเสนอ แต่ทว่าเป็นเส้นที่นำความรู้สึกให้เคลื่อนไหวไปตามจังหวะของเส้นที่หนักแน่น ซึ่งในงานเขียนของ จิระพัฒน์ พิตรปรีชา ได้คัดข้อความในจดหมายของแวน โก๊ะถึงธีโอ น้องชายของเขา เกี่ยวกับการอธิบายถึงความหมายของเส้นที่เขาต้องการสื่อออกมาในข้อความที่ว่า

ฉันต้องการให้เธอชัดเจนต่อแนวคิดในการทำงานศิลปะของฉัน สิ่งที่ต้องการและปรารถนา เป็นการนำเอาความยากลำบากมารวมกันเข้า ถึงอย่างนั้นฉันก็ยังคิดว่าฉันไม่ได้หัวสูงเกินไป ฉันต้องการที่จะสร้างงานวาดเส้น ซึ่งเข้าถึงจิตใจของผู้ชมในงานภาพคนหรือทิวทัศน์ ซึ่งพวกเขาจะพูดว่า เขาารู้สึกซาบซึ้ง รู้สึกอย่างทันทีทันใดโดยไม่ติดขัดต่อการที่บางสิ่งถูกเรียกว่า เป็นความหยาบ ฉันคือใครในสายตาของคนทั้งหลาย คนที่ไม่มีตัวตน หรือตัวประหลาดและไม่น่าเชื่อถือ คนซึ่งไม่มีสถานภาพในสังคมและจะไม่มีต่อไป สรุปได้ว่า เป็นคนชั้นต่ำสุดในบรรดาคนต่ำต้อยทั้งหลาย เอาละ...ฉันควรปรารถนาได้ว่า งานของฉันจะสามารถถ่ายทอดสิ่งที่มีอยู่ในจิตใจของคนแปลกประหลาด คนที่ไม่มีความหมายใดๆ ออกมาได้ นี่คือการปรารถนาซึ่งนอกเหนือจาก ทุกสิ่งทุกอย่าง เกิดจากความรักมากกว่าความโกรธเกลียด (จิระพัฒน์ พิตรปรีชา, 2545, น. 55)

งานในลักษณะนี้เขาเรียกมันว่า *Rising from the ground** แวนโก๊ะเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เส้นเป็นสื่อการแสดงออกทางด้านอารมณ์ เส้นเกิดจากรอยแปรงที่เกิดจากอารมณ์ที่คุกรุ่นอยู่ในห้วงของความรู้สึก พุ่งพล่าน มีพลังความเคลื่อนไหวสะท้อนความปรารถนาที่อยู่ภายในผ่านภาพเขียนจิตรกรรม เขาปรับเอาในเรื่องของการแสดงออกนี้มาจากลักษณะงานที่เป็นรูปแบบของภาพพิมพ์ญี่ปุ่น (Wood cut) ก่อนหน้านี้เขาได้ชื่นชอบลักษณะการสร้างสรรคของภาพพิมพ์ญี่ปุ่น ซึ่งได้รับความนิยมาก่อนในหมู่กลุ่มในปารีส จากอิทธิพลของศิลปินตะวันออก แวนโก๊ะนำสิ่งที่ตัวเองหลงใหลในรูปแบบวิธีการ มาปรับใช้ หรือเขาได้ค้นพบวิธีการใหม่มาใช้ให้ตรงกับความรู้สึกของเขามากขึ้น

4.1.3 สัญลักษณ์ในภาพวาดจิตรกรรมของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ

อารี สุทธิพันธุ์ (2551) ให้ความเห็นไว้ว่าสัญลักษณ์ (Symbols) หมายความว่ารูปทรงหรือพฤติกรรมที่ถูกถ่ายทอดสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง สัญลักษณ์หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ใช้เพื่อสื่อความหมายและสื่อความคิดร่วมกันที่มนุษย์สร้างขึ้น สัญลักษณ์เปรียบเหมือนเหตุ สัญลักษณ์คือเหตุที่ตั้งอยู่บนรากฐานความเข้าใจของความรู้สึกและรูปทรง แหล่งที่ทำให้มนุษย์สร้างสรรค์สัญลักษณ์ที่เป็นรูปทรงและความรู้สึกนี้ อย่างเช่น สัญลักษณ์ที่ได้มาจากธรรมชาติ สัญลักษณ์ที่ได้มาจากสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้ตกลงร่วมกัน

สัญลักษณ์ในผลงานของ แวนโก๊ะ ก็เปรียบเทียบกับ เส้น สี รูปทรง ต่างๆ ที่แสดงออกผ่านผลงานของเขา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นภาพเขียนที่สื่อสัญลักษณ์ ที่เขียนเรื่องราวสะท้อนความคิด ตัวเขาได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นรูปธรรม ที่เกิดขึ้นจริงในความนึกคิดของเขาเป็นรูปแบบที่มีความหมายลึกซึ้ง อย่างในงานเขียนของแวนโก๊ะที่มีชื่อว่า “ร้านกาแฟได้รุ่ง” เป็นงานเขียนที่ไม่ได้แสดงให้เห็นแค่ความรู้สึกของศิลปินที่เป็นตัวสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ยังสื่อไปถึงวิถีชีวิตของผู้คนในขณะนั้นด้วย Walther, Ingo F. (2552) ได้อธิบายไว้ว่า เป็นช่วงที่ใช้วิธีการปฏิบัติที่เปลี่ยนไปของเขา โดยวาดภาพในตอนกลางคืน คนเมาที่หัวเหว่ นั่งเล่นบิลเลียด ชายหญิงกอดกันอยู่ตรงมุมห้อง บริกรสาว กลุ่มคนทำทางหมดหวัง แวนโก๊ะได้พูดถึงงานของเขาว่า

“ข้าพเจ้าได้พยายามที่จะเสนอภาพมนุษย์ด้วยสีเขียว สีแดง สะท้อนความทุกข์ของพวกเขา ห้องสีแดงเหมือนเลือดปนกับสีเหลืองๆ โด๊ะบิลเลียดสีเขียวอยู่ตรงกลาง ตะเกียงสีเขียวมะนาวสีดวงส่องแสงสีส้มกับเขียวมัวๆ ร่องรอยของการคืนรนขัดแย้งปรากฏทั่วไป ในร่างที่นั่งก้มหลับ ในห้องที่ดูว่างเปล่า หดหู่ ในสีม่วงไวโอเล็ตกับสีน้ำเงิน” “ข้าพเจ้าพยายาม

* ผู้วิจัย เข้าใจว่าเป็นลักษณะของการที่สลายตัวหรือมีลักษณะหนานูนเป็นก้อนๆ ขึ้นมาจากพื้นที่เป็นพื้นผ้าใบ ซึ่ง จะแสดงให้เห็นได้ชัดเจนในภาพผลงานของแวนโก๊ะ

สื่อความคิดว่าร้านกาแฟเป็นที่ที่คนทำลายตัวเอง กลายเป็นบ้าหรืออาชญากร” (อ้างถึงใน วอลเธอร์, อินโก เอฟ, 2525, น. 38)

ในการบรรยายของเขาเป็นสัญลักษณ์ที่แฝงไว้กับสถานที่ที่มีบรรยากาศของยามค่ำคืนที่หดหู่ เชื่อมโยงถึงความอ้างว้างวิเวก และความทุกข์ ลักษณะทางสัญลักษณ์ที่แสดงออกมานี้ยังได้นำเสนอลักษณะของการใช้ชีวิตของผู้คนที่เป็นการเฝ้าสังเกตจากความเป็นจริง เรื่องราวในภาพทั้งหมดโดยรวมเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นจริงในธรรมชาติของมนุษย์และธรรมชาติของความเป็นจริง

จิระพัฒน์ พิตรปรีชา (2545) บรรยายถึงความรู้เชิงสัญลักษณ์ที่เขามีต่อสิ่งของ สถานที่ เช่น ตะเกียงแขวนเป็นสัญลักษณ์ของความสงบและความปลอดภัย ดวงดาวเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธา สีสื่อถึงสภาวะนามธรรม เช่น สีน้ำเงินอมม่วงแทนค่าความไม่สิ้นสุด สีแดงและสีเขียวแสดงถึงสิ่งที่เป็นกิเลสตัณหาของมนุษย์ และยังมีนัยของการใช้สัญลักษณ์การให้ความสำคัญต่อผิวหน้าของภาพคน ก็ได้แสดงออกอย่างชัดเจน เราจะเห็นได้จากร่องรอยของอารมณ์ภาพเจ้าของแบบที่ยังปรากฏอยู่บนผิวหน้า และการใช้สีตัดกันเป็นการบ่งบอกถึงความรู้สึกภายในที่แสดงออกมาบนใบหน้า

4.1.4 องค์ประกอบเกี่ยวกับเนื้อหาในผลงาน

องค์ประกอบในงานของแวน โกะช่วงที่จัดอยู่ใน Post Impressionism ส่วนที่สำคัญเกี่ยวกับการสร้างเนื้อหาของตัวภาพวาด ภาพผลงานของเขาไม่ใช่ภาพนามธรรมแต่เป็นความจริงโดยทั่วไปที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สีเส้นที่แสดงออกตัวเขาเองได้กำหนด เป็นวิธีการแสดงออกในมุมมองที่แท้จริงของแวน โกะ เขานำเสนอรายละเอียดจากชีวิตประจำวัน โดยอาศัยสีกับองค์ประกอบ เพื่อแสดงถึงความรุนแรงในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกของเขา

พลังอิสระของสีดูไม่เข้ากันกับพลังอิสระของรูปแบบ รูปแบบในวัตถุดิบของเขาเป็นจริงตลอดเวลา “เป็นความจริงว่าตัวเราหันหลังให้กับธรรมชาติโดยสิ้นเชิง เมื่อเราเปลี่ยนภาพร่างให้กลายเป็นภาพวาด เรากลับที่จะก้าวห่างไปจากความเป็นจริงและกลัวว่าจะทำได้ไม่เหมือนจริงพอ” เขายังได้สารภาพในจดหมายที่เขียนถึงศิลปินชื่อ เบอ์นาร์ด ในข้อความว่า “ความจริงเราไม่ได้สร้างภาพวาดทั้งหมดขึ้น ในทางตรงกันข้ามเราได้ค้นพบมัน และมันจะต้องออกมาจากธรรมชาติ” ในข้อความนี้เป็นไปได้ว่า เขาได้ใช้วิธีการวาดภาพอย่างละเอียด ส่วนที่เป็นรูปธรรมยังคงเป็นพื้นฐานในการนำเสนอ และเป็นไปตามความเป็นจริงของเขา (วอลเธอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 34)

ลักษณะโดยรวมของภาพจะแสดงถึงความเป็นไปในธรรมชาติและเป็นความเป็นจริงตามที่มีส่วนมากเป็นภาพทิวทัศน์ (Landscape) ภาพคน (Portrait) ส่วนประกอบทั้ง เส้น สี

องค์ประกอบกระบวนการวาดภาพ และการเพิ่มเติมสิ่งใหม่ที่ค้นพบ เป็นส่วนที่สำคัญที่มีเอกลักษณ์ สีสันลักษณะความเป็นชีวิต เส้นมีความเคลื่อนไหวเป็นพลังงานเปรียบได้กับ การขับเคลื่อนของ พลังงานจักรวาล องค์ประกอบคือความรู้สึกที่เขามีต่อโลก ไม่ว่าจะเป็ความอึมเอม ความอ้างว้าง ความผิดหวัง สิ้นหวังต่อโลกนี้

4.2 สุนทรียทัศน์ในงานจิตรกรรมวินเซนต์ แวนโก๊ะ

ในผลงานจิตรกรรมช่วงโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ของวินเซนต์ แวน โก๊ะ สุนทรียทัศน์ที่ แสดงออกมานั้นอยู่ในลักษณะของการเข้าถึงอารมณ์ ด้วยสัญลักษณ์ในภาพวาดเป็นตัวทำให้เกิด สุนทรียภาพ สิ่งที่เขาให้ความสำคัญคือ การใกล้ชิดกับธรรมชาติ ธรรมชาติที่ลึนไหลเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่อยู่ในภาพผลงานของเขา เขาต้องการนำเสนอความเป็นจริง แต่ไม่ใช่เพียงแค่ความเป็นจริง ทัวไปของธรรมชาติ แต่ทว่าเป็นความเป็นจริงที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งที่เป็ธรรมชาติโดยทัวไป รวมไปถึงความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ สุนทรียะในการมองของแวน โก๊ะนั้น ไม่ได้เป็นการมองไป ในทางเดียวกันกับบุคคลอื่น ทว่าในการมองเห็นขึ้นอยู่กับทัศนคติในการมองของเราต่างกัน อย่างที่ คัธลีน เรน เขียนไว้ในคำนำของ จอห์น เเลน* อธิบายมุมมองไว้ว่า ความงามแห่งโลกอยู่ตรงนั้น แต่ ไซว่าทุกคนจะเห็น และน้อยคนนักที่จะเห็น “ญาณหยั่งเห็นที่ต่อเนื่อง” อย่างที่ วิลเลียม เบลก เห็น แต่ก็มีบางขณะในความนิ่ง ในความเอาใจใส่อย่างเจิบๆ เมื่อต้นชีวิตที่ขึ้นอยู่ตรงรอยแยกบน ทางเดินปรากฏอย่างงดงามในภาพเขียนขึ้นเอก หรือเก้าอี้ในครัวได้แปรสภาพไปในสายตาของ แวน โก๊ะ การเผยแพร่นี้เป็นสิ่งที่ไม่อาจพยากรณ์ และแทบไม่เกิดกับพวกเราส่วนใหญ่ สุนทรียทัศน์ของ แวน โก๊ะ คือการประจักษ์กับความเป็นจริงของธรรมชาติ หลักการต่อไปนี้จะเป็นการอธิบายถึง สุนทรียทัศน์ในภาพวาดจิตรกรรมในหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

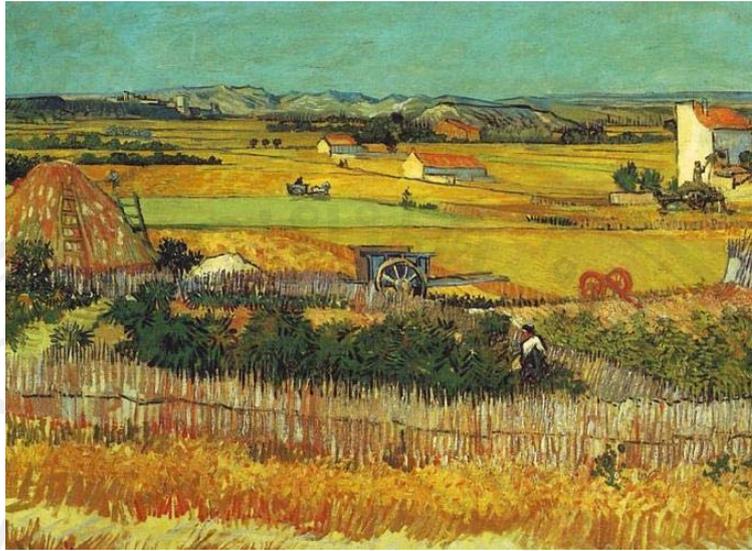
4.2.1 สุนทรียเจตคติในงานจิตรกรรม โพสต์อิมเพรสชันนิสม์ของแวนโก๊ะ

สุนทรียเจตคติในงานของแวน โก๊ะนั้นเน้นทางด้านอารมณ์อันเนื่องมาจากความ ประทับใจ (Impression) ฟังพอใจกับวัตถุภายนอก จากการได้สัมผัสเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วม หรือ มีปฏิกิริยาต่อความงามภายนอก ธรรมชาติแวดล้อม วัตถุ ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตรวมทั้งมนุษย์เราใน การดำรงชีวิต และปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นแรงบันดาลใจ (Inspiration) ที่กระตุ้นความรู้สึกให้เกิด การรับรู้ (Perception) อันเนื่องมาจากสภาวะทางธรรมชาติเป็นบ่อเกิด อารมณ์ ความรู้สึก และ จินตนาการของผู้สร้างสรรค์ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ โดยผ่านทัศนคติที่เป็นปัจเจก (Individualism)

* ในหนังสือเรื่อง ความงามข้ามกาลเวลา : สุนทรียธรรมในศิลปะและชีวิตประจำวัน ของจอห์น เเลน

ทั้งนี้ เมื่อแว่นโก๊ะรับรู้ถึงวัตถุภายนอก หรือ สถานะความเป็นไปของโลกภายนอก เป็นสิ่งที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน ในการมองเห็นความงาม สภาวะแห่งความพึงพอใจ กระทบกระเทือนใจที่เกิดขึ้นจากสภาวะทางอารมณ์ ซึ่งต่างไปจากการมองเห็นสิ่งต่างๆ ในลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องทางผลประโยชน์หรือความพอใจ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ในวัตถุนั้น แต่เป็นความพอใจโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์อื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากรับรู้เพื่อการรับรู้ในด้านที่เป็นไปเพื่อการประสานสัมพันธ์ทางอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านั้น เป็นไปเพื่อตอบสนองความรู้สึกในสภาวะแห่งการจมดิ่งอยู่กับห้วงแห่งอารมณ์ และเป็นไปตามกระบวนการในธรรมชาติเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดปรากฏการณ์นั้น ความเชื่อมโยงทั้งหมดนี้สามารถแปรเปลี่ยนเป็นความรู้สึกที่เขามีต่อธรรมชาติเป็นความรู้สึกที่เชื่อมโยงไปถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของธรรมชาติและสิ่งที่เป็นไปสิ่งทีก่อให้เกิดความรู้สึกหรือสภาวะแห่งอารมณ์เป็นตัวกำหนดในการสร้างสรรค์ผลงาน ในสภาวะการณีนี้อาจจะในอารมณ์ความรู้สึกด้านใดก็ตามที่เกิดขึ้น มันเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่เข้าไปผสานผูกพันกับความเป็นจริงในธรรมชาติที่เขาพอใจที่จะรับรู้มัน ซึ่งการรับรู้สภาวะทางอารมณ์ของแว่นโก๊ะ หรือการสัมผัสสุนทรียะในสภาวะนั้นเราเองไม่สามารถที่จะเข้าไปรับรู้ความจริงเกี่ยวกับทัศนคติทั้งหมดที่แสดงออกผ่านภาพวาด เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะที่เป็นปัจเจก (Individual) แต่ทั้งนี้เราสามารถที่เข้าใจในการรับรู้ของเขาได้แค่บางส่วนจากลักษณะทางทัศนธาตุที่เป็นส่วนประกอบ บรรยายเกี่ยวกับภาพที่มีชื่อว่า “ร้านกาแฟใต้ร่ม” แว่นโก๊ะ รู้สึกว่ามันมีเสน่ห์แม้ว่าจะมีสภาพที่ย่ำแย่ ภายในชั้นใต้ดินเป็นแห่งรวมผู้คนและโสเภณีกับคนไร้บ้าน ซึ่งผู้คนเหล่านี้ถูกกีดกันจากสังคม เป็นชีวิตชั้นต่ำ แว่นโก๊ะเองรู้สึกว่าเขาอยู่ในกลุ่มนี้และรู้สึกว่าที่นี่เหมือนบ้านของเขา (Cutts, Josephine, 2000, น. 90) ทำให้เรารับรู้ถึงมุมมองทางด้านความงามของแว่นโก๊ะ อันเนื่องมาจากลักษณะท่าทีของการประสานสัมพันธ์กับสภาพการณีนั้นๆ

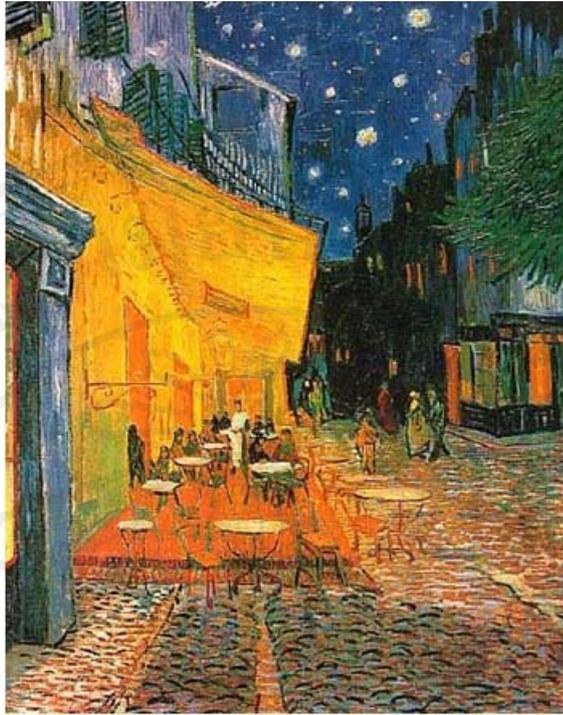
สำหรับการวิเคราะห์ผ่านภาพผลงานจิตรกรรมครั้งนี้ เราไม่สามารถที่จะรับรู้ได้ถึงสภาวะทางอารมณ์ที่เรียกว่าสุนทรียเจตคติในทรรณะของแว่นโก๊ะ ระหว่างที่สัมผัสและรู้สึกกับสภาวะ ณ ขณะนั้นที่เป็นแรงบันดาลใจในการเขียนภาพจิตรกรรม แต่เราสามารถที่จะทำความเข้าใจโดยผ่านผลงาน เนื่องจากสภาพบรรยากาศ และลักษณะขององค์ประกอบทางทัศนธาตุภายในภาพผลงานนั้นได้สะท้อนบุคลิกลักษณะเฉพาะของศิลปินที่มีต่อเอกภาพโดยรวมไว้ภายในภาพเขียนรวมทั้งข้อความบางตอนที่เป็นการบรรยายจากจดหมายหรืองานเขียน ที่เกี่ยวข้องกับแว่นโก๊ะ เขียนถึงญาติที่อยู่ปารีส ซึ่งในผลงานภาพเขียนจิตรกรรมของ แว่นโก๊ะ ที่มีความชัดเจนในทัศนะที่มีความสอดคล้องตามหลักเกณฑ์ทางสุนทรียเจตคติที่ชัดเจน ทั้งนี้ผลงานทางจิตรกรรมที่มีความโดดเด่นในด้านนี้ประกอบไปด้วยผลงานที่มีชื่อว่า “ทิวทัศน์ยามเก็บเกี่ยว” (Market-Gardan or Harvest Landscape)

ภาพที่ 1 Vincent Van Gogh, 1888 (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 36)

ภาพนี้ได้มีข้อความบรรยายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของภาพ มีข้อความของวินเซนต์ แวนโก๊ะอธิบายถึงทิวทัศน์ของท้องทุ่งว่า “ภูมิทัศน์แบนราบสุดลูกหูลูกตา เมื่อมองจากยอดเนินจะเห็นไร่่องุ่น ไร่ข้าวโพดหลังเก็บเกี่ยว ทั้งหมดนี้ ก่อเกิดเป็นความไม่รู้จบแผ่ไพศาลเหมือนผืนทะเลจรดขอบฟ้า มีเนินเขาโครว์เป็นแนวกัน” (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 36)

ภาพทิวทัศน์นี้วาดขึ้นขณะย้ายมาอยู่ที่อาร์เลส บรรยายอากาศภายในภาพนี้ แสดงถึงความสมบูรณ์ของเอกภาพทางธรรมชาติเกี่ยวข้องกับทิวทัศน์แห่งทุ่งกว้าง บ่งบอกถึงความสงบสุข ความอบอุ่นของท้องทุ่ง และภาพผู้คนกำลังทำหน้าที่ของตนเองตามวิถีชีวิตแถบชนบท มีความกลมกลืนกันระหว่างชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติ เนื่องจากองค์ประกอบในเรื่องสีเกินความเป็นจริง และสีที่ใช้ครอบคลุมด้วยสีเหลืองในงานชิ้นนี้ ซึ่งให้ความรู้สึกถึงพลังของความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทั้งนี้สีเขียวของต้นไม้อ่อน และท้องฟ้าเป็นส่วนเติมเต็มบรรยากาศโล่งโปร่งทำให้เกิดช่องว่างไม่ทำให้ภาพอัดแน่น บรรยายอากาศให้ความรู้สึกเงียบสงบ สีแต่ละสีที่ใช้ในภาพนี้ทำให้เกิดเป็นมิติ ดิน ลึก ไกล ไกล ระหว่างที่มองภาพเสมือนมีพื้นที่บริเวณของท้องทุ่งที่ไร้ขอบเขตอันเกิดจากทัศนธาตุทางศิลปะ เทคนิควิธีการที่ใช้ในการวาดภาพ เห็นได้ชัดว่าลักษณะพื้นผิวของภาพเนื้อสีหนาและนูนเห็นได้ชัดเจน เกิดจากการใช้พู่กันปาดป้ายเนื้อสี เห็นเป็นรอยแปร่ง หรือเรียกว่า “รอยที่แปร่ง” มีลักษณะเป็นเส้นของการลาดเส้นตามจังหวะ ส่วนที่เป็นทุ่งหญ้าด้านล่างภาพกลับเป็นจุดหน้าเด่นชัดเห็นเป็นรอยลาดเส้นพู่กันเป็นขีดๆ น้ำหนักของเส้นหนักแน่นชัดเจนเป็นสัญลักษณ์ถึงความเคลื่อนไหวที่ใช้อารมณ์ของศิลปินเป็นจังหวะและความมีชีวิต ลักษณะของเส้น และสีที่ใช้ในงานนี้ ยังคงถูกปรับปรุงและแก้ไขในผลงานที่ชื่อว่า “ลานร้านกาแฟยามค่ำ” (Café Terrace at Night)

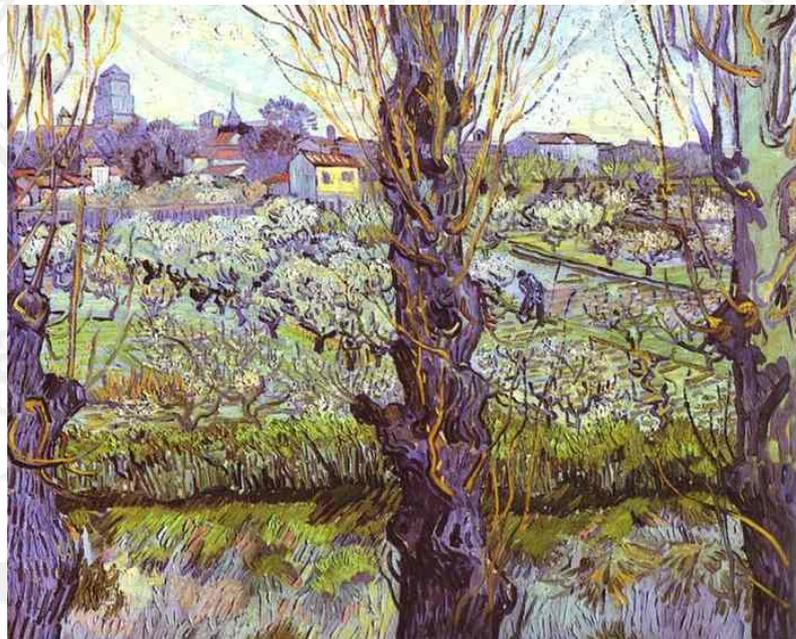
ภาพที่ 2 Vincent Van Gogh, 1888 (วอลเทอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 47)

ภาพให้ความรู้สึกได้ในอารมณ์ที่ต่างกันกับทิวทัศน์ยามเก็บเกี่ยว เนื่องจากแวนโก๊ะเลือกที่จะทำการเขียนภาพในเวลาที่มีท้องฟ้าไม่มีแสงอาทิตย์ นั่นเป็นหลักในการปฏิบัติที่ทำทนายสำหรับข้อบกพร่องที่ศิลปินในยุคนี้ต่างหาทางแก้ไข ในการแสดงออกทางทัศนธาตุในภาพ “ลานร้านกาแฟยามค่ำ” นี้มีความโดดเด่นในเรื่องสี ซึ่งที่ใช้กับภาพนี้เข้มและสดกว่าสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง แต่ทว่าสีที่ใช้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ รวมไปถึงทัศนธาตุของเส้นที่ใช้ ซึ่งสีที่ใช้ในส่วนของท้องฟ้ายามกลางคืนนั้นเขาเลือกที่จะใช้สีน้ำเงินเข้มตัดกับสีของดวงดาวที่เป็นสีเหลืองกับขาวเป็นเสมือนดาวเปล่งแสงแข่งกับท้องฟ้าที่มีมืดมิด ดวงดาวในเชิงสัญลักษณ์ของแวนโก๊ะนั้นเขาได้หมายถึงความศรัทธา และตัวตึกที่ใช้สีน้ำเงินเข้มเกือบดำร่วมกับเส้นร่างโครงสร้างของตึกภายในภาพเกิดเป็นมิติหลอกลตา เป็นตัวนำเข้าไปหาจุดที่เป็นชอกหลิกเข้าไปตรงกลางที่มีความเข้มจนเกือบดำมืด และความสว่างของตัวตึกกระยะหน้าช่วยเป็นตัวดึงความสนใจในภาพเกิดความเด่นชัด ทั้งเส้นและสีที่ใช้ภายในผลงานชิ้นนี้ช่วยก่อให้เกิดขอบเขตมิติขึ้นในภาพ ซึ่งในความรู้สึกของสีน้ำเงินนั้นให้ความรู้สึกความเศร้าแต่ลักษณะของเส้นที่เกิดจากรอยลากพู่กันนั้นเป็นลักษณะเส้นตรงและเส้นนอนที่ให้ความรู้สึกขัดแย้งกันระหว่างความมั่นคงแข็งแรงกับความรู้สึกสงบ ส่วนอีกฝั่งหนึ่งของตึกจะใช้สีเหลืองเข้มกับสีส้มจะให้ความรู้สึกร้อนแรง มีพลังเจิดจ้า และแสงจากตะเกียงในภาพเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสงบ ความปลอดภัย ลักษณะของร่องรอยพู่กันที่แสดงออกในผลงานแสดงให้เห็นถึงความรวดเร็วเป็นจังหวะตามความถนัดโดยใส่อารมณ์ลงไปในงาน การรับรู้สภาวะการ

ทางสภาพแวดล้อมกับจินตนาการและสัญลักษณ์ทางทัศนธาตุที่เป็นส่วนประกอบในภาพนี้ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนและความเคลื่อนไหวในยามค่ำคืน

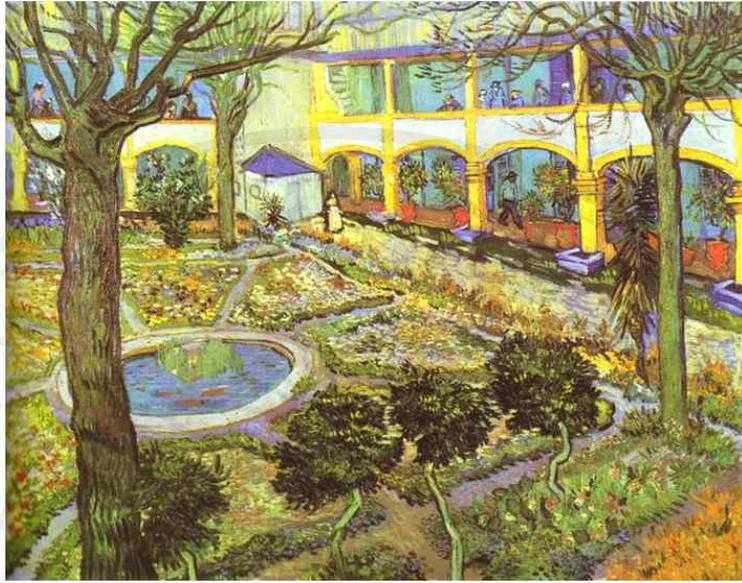
การนำเสนอทัศนธาตุของเส้น สี เป็นส่วนประกอบสำคัญเพื่อแสดงถึงพลังความเคลื่อนไหวที่เกิดจากจินตนาการ หรือกระบวนการสร้างสรรค์ จากประโยคดังต่อไปนี้ที่ วินเซนต์ แวนโก๊ะ ได้กล่าวไว้ ทำให้สามารถช่วยประกอบกับการอธิบายหลักทัศนธาตุตามทัศนคติของเขาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นตามนี้ “นับวันฉันยังน่าเกลียด แก่ลง จุนเจียวมากขึ้น ป่วยมากขึ้นและจนลง ฉันก็ยังพยายามชดเชย โดยใช้สีสันทันที่พริ้วไหวยิ่งขึ้น สมดุลขึ้นและเปล่งประกาย” (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 60)

เนื่องจากภาพผลงานที่แสดงความสำคัญทางทัศนธาตุ ตามความรู้สึกที่ถูกอธิบายไว้มีอยู่ด้วยกันสองภาพ เป็นภาพที่เขียนขึ้นขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลอาร์เลส ซึ่งเราต้องเข้าใจว่าสถานที่นี้เขาเขียนขึ้นขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลของผู้ที่ไม่ปกติ ซึ่งเขาเองได้เข้ามาเพื่อทำการรักษาสภาพที่ย่ำแย่ที่เกิดจากตัวเขา ภายในภาพทั้งสองอาจแสดงถึงสภาวะทางอารมณ์ที่ไม่แน่นอน เนื่องด้วยเขามีความคิดที่แปลกแยกกับผู้คนอยู่ด้วยเป็นทุนเดิม ในผลงานทั้งสองนี้ เป็นทิวทัศน์บางส่วนของสวนบริเวณโรงพยาบาล ภาพแรกมีชื่อว่า “ทิวทัศน์ที่อาร์เลส สวนที่กำลังผลิบานกับ ต้นปอปลาร์ด้านหน้า” (View of Arles Orchard in Bloom with Poplars in the Forefront)

ภาพที่ 3 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 60)

และ “ลานสวนของโรงพยาบาลในอาร์เลส” (The Courtyard of the Hospital in Arles)

ภาพที่ 4 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 61)

ในงานผลงานภาพแรก “ทิวทัศน์ที่อาร์เลส สวนที่กำลังผลิบานกับ ต้นปอปลาร์ด้านหน้า” ใช้เส้นเป็นสัญลักษณ์ของอารมณ์ที่เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ลักษณะรูปร่างของเส้นที่ใช้มีความหลากหลาย เป็นลักษณะของอารมณ์ คล้ายกับจังหวะความเคลื่อนไหวด้านอารมณ์อันแรงกล้าที่ประจักษ์ต่อสภาวะทางธรรมชาติที่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ด้วยบรรยากาศที่แสดงออกในภาพวาดทิวทัศน์ชิ้นนี้ แสดงถึงอารมณ์ที่ไม่คงที่ ไม่หยุดนิ่ง สมาชิกอ่อนล้า เป็นอารมณ์ของภาพที่จับคู่กับลักษณะของรูปร่างของเส้นที่เคลื่อนไหว เอกภาพเป็นการใช้ลักษณะทั่วไปของความเป็นจริงในธรรมชาตินำมาผสมผสานกับอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการองค์ประกอบที่เป็นจุดสนใจในภาพ ซึ่งเห็นได้ชัด คือภาพของต้นไม้สามต้น ในความโดดเด่นของต้นไม้ที่ประกอบไปด้วยทัศนธาตุทางศิลปะ คือเส้น และสี เนื่องจากว่าเส้นเป็นตัวควบคุมการเคลื่อนไหวภายในรูปทรงของลำต้น และกิ่งก้านที่ปรากฏ มีลักษณะคดโค้ง หักมุมเนื่องด้วยการใช้ความเร็วในการกระชากลากปลายพู่กันตามแรงมือปล่อยให้อารมณ์เป็นตัวนำ และจากนั้นภาพของสวนด้านในโรงพยาบาลมีชื่อว่า “ลานสวนของโรงพยาบาลในอาร์เลส” แสดงถึงลักษณะของเส้นที่ใช้เช่นเดียวกัน มันให้ความรู้สึกรุนแรงในรอยฝีแปรงที่ขีดเป็นเส้นแน่นหนัก ต้นไม้ขัดต่อความรู้สึก หักงอ คดโค้ง แสดงถึงความไม่แน่นอน พลังรุนแรง สภาพบรรยากาศที่แสดงออกในภาพนี้แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวของทัศนธาตุ ตามความไหลลื่นของอารมณ์ และลักษณะของสีที่ใช้ในภาพนี้ให้ความเข้มและสดกว่าภาพแรก ซึ่งสีที่ใช้บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกที่รุนแรง สีเขียวเข้มของต้นไม้ไม่หมายถึงความวิตกกังวล ทัศนธาตุโดยรวมของภาพแสดงถึงความลับสนวนวุ่นวายของสภาพจิตใจ สภาพตึกของโรงพยาบาลที่เป็นแถวเรียงไปจนสุดด้านในสุดของภาพให้ความรู้สึกถึงการถูกควบคุมปิดกั้น อัดแน่น เส้นที่เกิดจากรูปทรงของตึกเป็นการนำสายตาไปสู่

จุดมุมตึกที่อยู่ด้านใน คู่มือขอบเขตที่จำกัด ถูกปิดกั้นจนขาดอิสรภาพ คล้ายกับภาพ“ทิวทัศน์ที่อาร์เลส สวอนที่กำลังผลิบานกับ ต้นปอปลาร์ด้านหน้า” ที่มีต้นไม้สามต้นที่ขึ้นอยู่ด้านหน้า เป็นแนวกัน เสมือนกับเป็นเครื่องกีดขวางแห่งอิสรภาพระหว่างตัวแวนโก๊ะกับโลกภายนอก

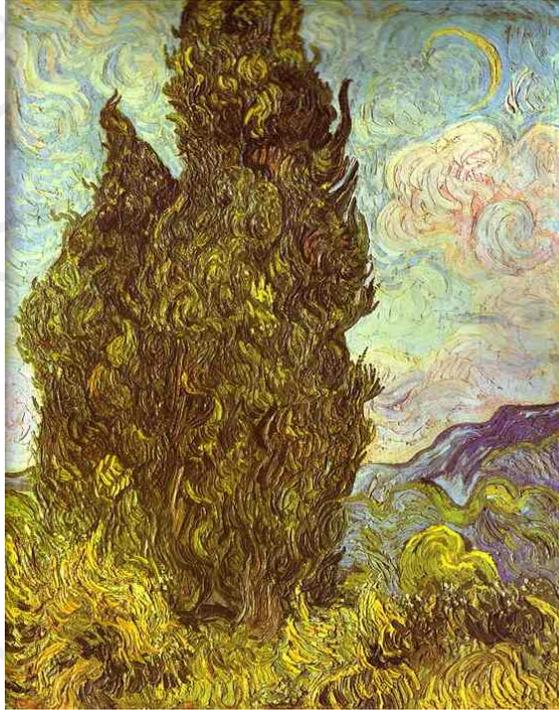
จากทั้งสองภาพที่แสดงถึงบรรยากาศใน โรงพยาบาลและอารมณ์ความรู้สึกต่อสถานที่ นั้น เสมือนว่าเป็นอารมณ์ที่คล้ายกับเป็นบุคลิกลักษณะสำคัญที่ฝังแน่นอยู่ภายใน อาจเนื่องด้วย สภาวะภายนอกที่เผชิญอยู่ขณะนั้น หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับเพื่อนในวงการศิลปะด้วยกันเอง ต่อตัว เขา และกับญาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังเกาะกุมอยู่ในจิตใจ ที่เขาไม่สามารถจะกำจัดมันไปได้ ด้วย สภาวะการณ์นี้ไม่เพียงแต่แสดงออกมาในงานทั้งสองนี้เท่านั้น ยังมีอิทธิพลไม่รู้จบต่อเนื่องไปในงาน หลายๆ งาน ทั้งที่เป็นงานเขียนหลังจากออกมาจากสถานที่ของ โรงพยาบาลแห่งนี้แล้วก็ตาม อย่างเช่นงานที่มีชื่อว่า “ทุ่งข้าวสาลีกับต้นไซเปรส” (Wheat Field with Cypresses)

ภาพที่ 5 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 69)

ลักษณะของงานในภาพนี้มีความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ ในเรื่องของเส้น เส้นที่ใช้ ในงานเขียนนี้มีซ้ำกับหลายๆ เส้นให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวมีความกังวล รอยพู่กันที่ปรากฏ อยู่ในส่วนของท้องฟ้าต่างจากรอยพู่กันที่เขียนตอนที่อยู่ใน โรงพยาบาล เนื่องด้วยในงานนี้เป็นรอย ลายเส้นโค้งเป็นรูปทรงของก้อนเมฆมันให้อารมณ์ที่เบาบางลงกว่า ทั้งนี้อาจแสดงให้เห็นถึงสภาวะ แห่งการเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงหรือพลังของธรรมชาติ งานเขียนชิ้นนี้เป็นสภาพของท้องทุ่งเต็ม ไปด้วยต้นข้าวที่สูงงอมเส้นที่เกิดจากรอยแปรงเป็นลักษณะที่เกิดจากความรวดเร็วรุนแรง ไปจนถึง พุ่มไม้ที่มีสีเขียวเข้มอยู่ในระยะกึ่งกลางสีบ่งบอกถึงความรู้สึกความวิตกกังวล ความเจ็บแค้นกว้าง เปล่าเปลี่ยว ในส่วนของภูเขาเป็นการต่อยอดถึงความรู้สึกของความทุกข์ความเศร้าด้วยสีน้ำเงิน และ ท้องฟ้าเป็นสีหมอกขมัวเป็นสีที่มีความใกล้เคียงกันกับท้องฟ้าและต้นไม้แต่อยู่ในสีที่อ่อนกว่ามาก

เป็นสีที่แสดงถึงความสงบเยือกเย็น ความรู้สึกหม่นหมองอ้างว้าง ความรู้สึกส่วนใหญ่ของภาพนี้ เสนออารมณ์ความรู้สึกถึงความโศกเศร้า โดยหยิบเอาสภาพแวดล้อมทิวทัศน์ของท้องทุ่งเป็นภาพ สัญลักษณ์เป็นสื่อในการนำเสนออารมณ์ ซึ่งไม่ต่างไปจากภาพ “ต้นไซเปรสสองต้น” (Two Cypresses)

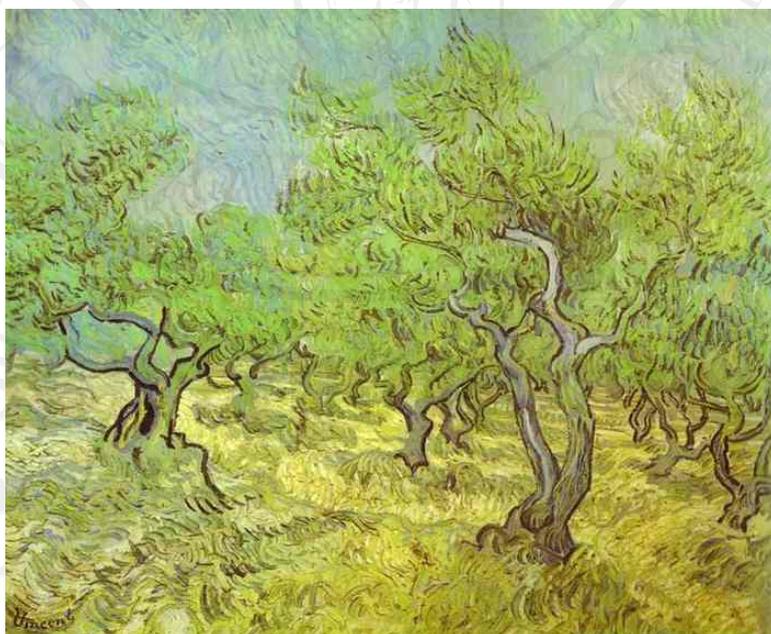
ภาพที่ 6 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 66)

ซึ่งภาพนี้แสดงถึงความรุนแรงได้อย่างชัดเจน ทิศนาคของภาพนี้ประกอบไปด้วย เส้น สี รูปทรง ลักษณะทั้งหมดนี้มีความหนักแน่นชัดเจน เส้นที่เกิดจากน้ำหนักที่รุนแรงของการลากเส้น เป็นจืดๆ ลงไปบนพื้นผิวของสีที่หนาเป็นก้อนๆ มีลักษณะโค้งบิดเป็นเกลียวไปตามจังหวะความ แรงที่ปั่นป่วน เห็นได้ชัดเจนถึงความสำคัญของเส้น ในที่นี้เป็นต้นกำเนิดของรูปทรงผสมผสานกับ ความเข้มและอ่อนเป็นการไล่ระดับของสีเพื่อให้เกิดน้ำหนักในรูปทรงเพิ่มเติม สัญลักษณ์ที่สื่อ ออกมาในงานเขียนชิ้นนี้ยังคงแฝงไว้กับเทคนิควิธีการของเส้นและสี โดยผ่านรูปทรงของธรรมชาติ เป็นแบบ ยังคงเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญในการสื่อความหมายที่แฝงไว้กับลักษณะดังกล่าว ซึ่ง ต้นไม้ด้านหน้าที่ดูโดดเด่นนี้เป็นลักษณะของธรรมชาติที่มีความเป็นจริงแอบแฝงคือการ เจริญเติบโตของมันเป็นเสมือนกับการแข่งขันกันเอง ประกอบกับเป็นเส้นที่พุ่งแหลมขึ้นเสมือน เปลวไฟยังให้ความรู้สึกทะเยอทะยาน รุ่งเรือง ไบแต่ละไบกับกิ่งก้านของมันพยายามที่จะแย่งกันขีด ชูออกนอกรูปทรง สีที่ใช้มีความหนักแน่น เป็นสีเขียวเข้มที่เป็นทุ่งหญ้าและต้นไม้แสดงถึง ความรู้สึกของอารมณ์ความโศกเศร้าดอกยี่ด้วยทิวเขาสีน้ำเงินที่ซึมเศร้า รวมทั้งท้องฟ้า ร่องรอย

ลักษณะของการใช้พู่กันป้ายเนื้อสีเป็นไปในลักษณะเดียวกันทั้งภาพแสดงถึงบรรยากาศมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต มีความพลังรุนแรงที่เกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์ที่ แวน โก๊ะพยายามใช้เป็นสื่อเพื่อบรรยายถึงสภาพจิตใจ

การประสานกันระหว่างธรรมชาติที่อยู่เบื้องหน้ากับความรู้สึกที่ก่อเกิดอยู่ภายใน แวน โก๊ะ ได้อธิบายความรู้สึกในบางช่วงกับญาติพี่น้องที่รับฟังเขาจากจดหมายที่เขียนโต้ตอบกันเป็นข้อความที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ที่แสดงออกมาในผลงานเป็นความเข้าใจในสภาพบรรยากาศ พลังพลวัตที่หมุนเวียนอยู่สภาวะแวดล้อมที่เป็นกฎของธรรมชาติ โดยมีข้อความว่า “ขอบอกไว้ก่อนว่าใครๆ บอกว่าฉันทำงานเร็วเกินไป จงอย่าเชื่อ มันเป็นเรื่องจริงใจของคนที่คุณคลุกคลีกับธรรมชาติและปล่อยให้ธรรมชาตินำ บางครั้งความตื่นเต็นนี้มันแรงจนเราเพลินกับงาน ฝีแปรงรวดเร็วติดต่อกันจากตรงนี้ไปตรงนั้นเหมือนคำพูดที่พรั่งพรูออกมาในระหว่างการสนทนา หรือขณะที่เขียนจดหมาย แต่มันจะไม่เป็นอย่างนี้เสมอไป ในอนาคตมันจะต้องมีวันที่รู้สึกว่าคุณแรงบันดาลใจติดต่อกันเป็นช่วงที่นานๆ” (วอลเชอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 70)

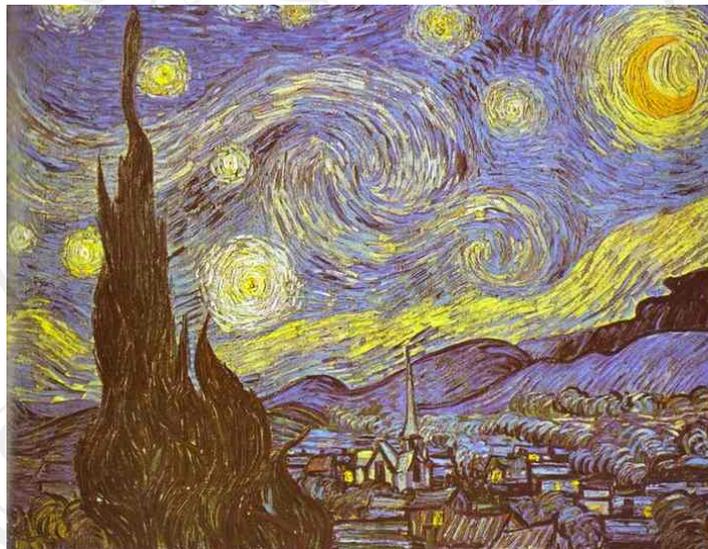
ในสภาวะเช่นนี้เป็นการทำอารมณ์ให้ลื่นไหลไปกับสิ่งที่อยู่เบื้องหน้าไม่ว่าจะเป็นสภาวะแห่งอารมณ์ความรู้สึกใดก็ตามที่เกิดขึ้นเป็นการผสมสัมพันธ์กับธรรมชาติ ที่ปรากฏในงานที่ชื่อว่า “สวนมะกอก” (Olive Orchard)

ภาพที่ 7 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 70)

บรรยากาศของภาพนี้แสดงถึงความน่ากลัวของธรรมชาติรูปลักษณะสิ่งปรากฏ ซึ่งขัดต่อสภาพความเป็นจริง เส้นที่เกิดจากรอยฝีแปรงในงานนี้บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึก ให้ความรู้สึก

เคลื่อนไหวไม่มั่นคง ว่าจะอยู่ในจิตใจ ประกอบกันสีที่ใช้เป็นสีที่ดูหม่นหมอง ไม่สดใส เหมือนกับที่ผ่านมา ไม่มีการแบ่งระยะหรือมิติทางสายตาด้วยสีที่ตัดกันอย่างรุนแรง เปรียบเทียบได้กับสีที่ใช้ในบริเวณของทุ่งหญ้าด้านข้างเป็นสีที่อ่อนลง มีสีของท้องฟ้าและต้นไม้แต่มีอยู่ประปราย เป็นการประสานสัมพันธ์กันของภาพเป็นเอกภาพ เนื่องจากสีที่ใช้มีความกลมกลืนราบเรียบยังคงเป็นลักษณะของการใช้โทนสีที่ต่างไปจากความเป็นจริงในธรรมชาติ จึงหาการเคลื่อนไหวของรอยแปรงมีลักษณะลื่นไหวไปในแนวเดียวกันตลอดทั้งภาพเสมือนกับทุกสรรพสิ่งหลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียว เสมือนเป็นการเข้าใจในกฎของธรรมชาติ ที่ว่าสรรพสิ่งต่างก่อเกิดซึ่งกันและกันมีความเป็นเอกภาพ ถึงแม้จะเป็นรูปลักษณ์ในธรรมชาติที่ถูกถ่ายทอดผ่านงานเขียนขึ้นนี้ที่มีความเหมือนจริงอยู่บ้างแต่ใช้ว่าทั้งหมด ซึ่งต่างไปจากภาพ “ราตรีประดับดาว” (The Starry Night)

ภาพที่ 8 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 71)

แวน โกะ้นำเอารูปทรงของธรรมชาติมาเป็นแรงบันดาลใจ ยังคงเป็นการแสดงถึงเอกภาพในธรรมชาติที่เขาเข้าใจจากการรับรู้จากสภาพการณ์ เนื่องจากภาพนี้ไม่ได้นำเอาสภาพที่แท้จริงในธรรมชาติมาเสนอเฉกเช่นเดียวกับภาพของ “สวนมะกอก” ทว่ามีความต่างไปจากนั้น คือการผสมผสานกับจินตนาการที่ผิดแปลกไป ซึ่งเป็นอีกภาพหนึ่งในหลายๆ ภาพของแวน โกะะ ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก เป็นภาพที่เกิดจากจินตนาการถึงสภาพการณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบของความโศกเศร้าและความสามารถในการสร้างสรรค์ให้เอกภาพผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงที่ครอบงำไปถึงอุดมคติ เกี่ยวกับความรู้สึกต่อบางสิ่งบางอย่าง นี่เป็นสิ่งดึงดูดให้ผู้คนสนใจในศิลปะจิตกรรมของ แวน โกะะ ถ้าหากพิจารณาถึงภาพนี้เป็นการแสดงออกที่ต่างไปจากความเป็นจริงที่ตรงข้ามกับธรรมชาติ แต่เป็นการเลียนแบบจากสภาพความเป็นจริงของเมืองกับลักษณะของการมองจากที่สูง เป็นสิ่งที่

ถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับสภาวะการณ์ทางธรรมชาติ ในทิวทัศน์นี้มันจึงไม่เป็นการจริงของสภาวะภายนอกแต่เป็นการแสดงออกถึงสภาวะที่อยู่ภายในจิตใจได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากสีที่ใช้ในภาพเป็นสีที่เกิดจากจินตนาการที่อยู่ในกลุ่มสีโทนเย็นเพื่อเป็นสัญลักษณ์นำเสนอของอารมณ์โศกเศร้า อ้างว้าง ความเยือกเย็น ความสงบ แม้แต่ลักษณะสีทั้งหลายที่ใช้ในงานก็ให้ความรู้สึกไปในทำนองเดียวกัน และเส้นที่หนักแน่น ความต่อเนื่อง ความคลื่นไหวของอารมณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นเน้นย้ำถึงอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในพลังที่เคลื่อนไหว สภาพของท้องฟ้ามีความปั่นป่วนหมุนวนซับซ้อนแล้ว ใจจับตัวกันเป็นกลุ่มเหมือนกับพายุเคลื่อนที่เป็นเส้นทางยาว และดวงดาวในเชิงสัญลักษณ์ของแวนโก๊ะเขาเปรียบได้กับการสื่อความหมายถึงความศรัทธา อาจเป็นความหมายที่ได้ให้ไว้กับธรรมชาติ เพราะเขาได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติรอบตัวเขา เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่า แวนโก๊ะมองเห็นลักษณะบางอย่างของธรรมชาติในรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังความเคลื่อนไหวอยู่ในสภาวะการณ์ของธรรมชาติ รูปแบบของทัศนธาตุภายนอกประสานสัมพันธ์กับทัศนธาตุภายในภาพที่เกิดจากการเกี่ยวพันหรือปฏิสัมพันธ์กันมาจากจินตนาการ และปรากฏในภาพผลงาน “กระท่อมหลังคามุงหญ้า” (The Cottages with Thatched Roofs)

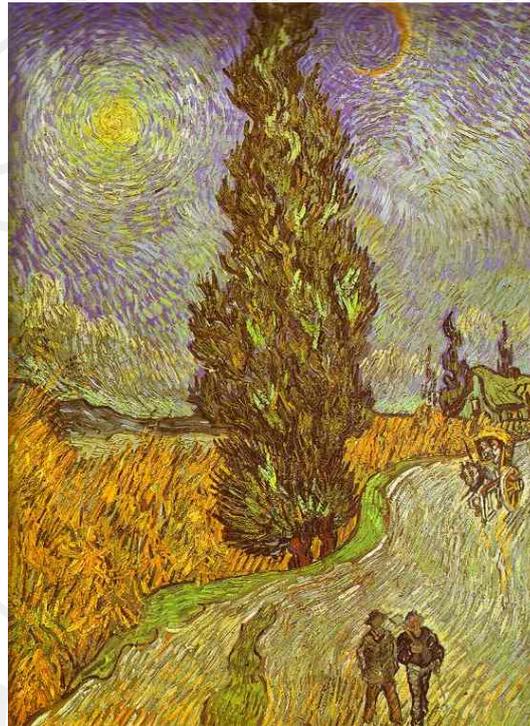

ภาพที่ 9 Vincent Van Gogh, 1890 (วอลเธอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 36)

เนื่องจากภาพมีความเข้มของสี ซึ่งสีที่ใช้อยู่ในส่วนของโทนสีเย็นที่ให้ความรู้สึกสงบ ความเศร้า และทำให้สภาพบรรยากาศที่ดูเยือกเย็น ประกอบกับเส้นที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งที่บิดเบี้ยว ขาดเป็นช่วงไม่ปะติดปะต่อกันไม่มีความเป็นระเบียบ แต่ทว่าเกิดการเคลื่อนไหวที่มีพลังแห่งสภาวะทางอารมณ์ที่แสดงออกในภาพ เป็นการเข้าใจความเป็นไปในธรรมชาติรอบๆ ที่ทุกสรรพสิ่งเคลื่อนไหวสัมพันธ์กันที่แสดงออกในภาพ “กระท่อมหลังคามุงหญ้า” เสมือนเป็นการรับรู้ถึงพลัง

ของธรรมชาติ ทักษะทางธรรมชาติและทักษะทางศิลปะที่แสดงออกในภาพแสดงถึงความผสมผสานกันระหว่างตัวเขากับธรรมชาติ

ความนึกคิดที่ตระหนักถึงธรรมชาติยังปรากฏชัดเจนในผลงานที่ชื่อว่า “ถนนกับคนเดิน รถม้า ต้นไซเปรส ดวงดาว และพระจันทร์เสี้ยว” (Road with Man Walking, Carriage, Cypress, Star and Crescent)

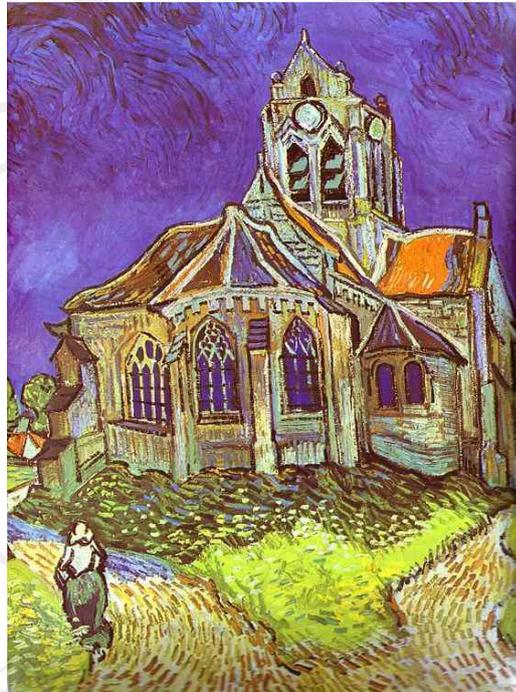

ภาพที่ 10 Vincent Van Gogh, 1890 (Josephine Cutts, 2000, p. 220)

ภาพนี้มีความสมบูรณ์ของธรรมชาติที่แวดล้อมจากการอธิบายด้วยลักษณะของรูปทรงต่างๆ ที่แสดงออกในงาน จากร่องรอยของการขยับปลายพู่กัน มีการแบ่งระยะตามทิวทัศน์ที่ปรากฏโดยทั่วไปในธรรมชาติ ด้านบนเป็นส่วนของท้องฟ้า เป็นการไล่ระดับสีจากน้ำเงินเข้มมาจนถึงสีอ่อนสุดจนเกือบขาวซึ่งเป็นลักษณะของสีขาวยที่ไปปะปนอยู่กับสีน้ำเงินเกิดการผสมกันจนมีความอ่อนเบาบางให้เห็นในช่วงกึ่งกลางของท้องฟ้า เป็นรูปของพระจันทร์เสี้ยวเปล่งแสงสีเหลืองกับสีส้มและยังสอดคล้องประสานกับสีน้ำเงินที่อยู่รายรอบ ส่วนด้านซ้ายเป็นภาพของดวงดาวที่เปล่งแสงสีเหลืองล้อมรอบด้วยสีขาวยที่มีรัศมีของแสงกระจายตัวอยู่รอบๆ เจ็ดจรัสกว่าพระจันทร์ที่เคียงคู่กัน แต่ทว่าระหว่างทั้งคู่ยังมีต้นไม้อันกลางอยู่ เป็นต้นที่ขึ้นอยู่ระหว่างกึ่งกลางภาพกับทุ่งข้าวสีเหลืองเข้ม ต้นไม้สองต้นที่ยืนต้นเบียดคู่กันจนเกิดลักษณะคดโค้งของรูปทรงที่ครอบต้นไม้อันลักษณะคล้ายกับกองเพลิงกับทุ่งข้าวยังมีสีที่สะท้อนมาจากสิ่งที่อยู่รอบข้าง ด้านล่างของภาพที่ปรากฏอยู่นั้นเป็นพื้น

ถนนมีผู้คนและรถม้าอยู่ไกลออกไปและบ้านที่อยู่ด้านหลังไกลออกไปจากรถม้า พื้นถนนสีที่ใช้เป็น สีขาวและสีเขียวสีเหลืองสีฟ้าอยู่ประปรายเป็นการสะท้อนของสีรอบข้าง

ลักษณะของเส้นเป็นเส้นที่เกิดจากฝีแปรงที่กระฉับกระเฉงรวดเร็วเป็นจังหวะของความ เคลื่อนไหวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอารมณ์ ภาพนี้รู้สึกได้ถึงการใช้เทคนิคการมีเอกภาพประสานสัมพันธ์กลมกลืน และรู้สึกถึงบรรยากาศในพื้นที่ว่างภายในภาพให้ความรู้สึกไร้ขอบเขต ในการสร้างสรรค์เมื่อแว นโก๊ะได้เข้าถึงสภาวะทางสุนทรียะ เช่นเดียวกับภาพ “โบสถ์ ในอูแวร์ส์” (Church in Auvers)

ภาพที่ 11 Vincent Van Gogh, 1890 (Josephine Cutts, 2000, p. 220)

ภาพนี้เป็นภาพหนึ่งในหลายๆ ภาพ ที่เขียนตอนอยู่ที่อูแวร์ส์ ซึ่งภาพมีความสมบูรณ์ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง เห็นได้ว่าเขาให้ความสนใจกับสภาวะของสีที่มีอยู่จริง รวมทั้งตัวโบสถ์กับสิ่งที่อยู่รอบๆ องค์ประกอบของเส้นโดยรวมของภาพที่คลื่นไหวคล้ายเกลียวคลื่น เป็นลักษณะของเส้นที่ใช้ส่งผลทำให้เกิดความรู้สึกสับสนและยุ่งเหยิง

ทั้งนี้ตัวโบสถ์มีลักษณะรูปร่างผิดไปจากความเป็นจริง ท้องฟ้าใช้สีน้ำเงินเข้มไล่ระดับ ลงไปถึงด้านล่างใกล้กับหลังคาโบสถ์ให้สีอ่อนตัวลง ซึ่งเป็นสีที่นิยมใช้ในงานที่เป็นส่วนของ ท้องฟ้ายามกลางคืนที่มีมืดมิด และส่วนบนท้องฟ้ามีลักษณะของรอยพู่กันเป็นเส้นหมุนวนพุ่งขึ้น ข้างบนรู้สึกมีความผ่อนคลายลงสำหรับส่วนนี้ พื้นด้านล่างเป็นการใช้สีต่างไปจากความเป็นจริงที่มี อยู่ในธรรมชาติ เนื่องจากในเรื่องของ สี เส้น รูปทรง เป็นการปรุงแต่งขึ้น สังเกตได้ว่าสีน้ำเงินของ ท้องฟ้ากระจายไปกระทบกับสรรพสิ่งเบื้องล่างเสมือนกับบรรยากาศของท้องฟ้าครอบงำทุกส่วน

บนถนนทางเดินปรากฏร่างของหญิงหันหน้าไปทางโบสถ์ เอกภาพภายในให้ความรู้สึกที่ทุกสิ่งต่าง ถูกห่อหุ้มด้วยท้องฟ้า และต่างสะท้อนซึ่งกันและกัน คล้ายกับภาพ “ต้นไม้สองต้นกับพระจันทร์ และดวงดาว” แต่ทว่าภาพโบสถ์นี้องค์ประกอบของร่องรอยพู่กันของผู้เขียนในจังหวะที่ทำให้เกิดเส้นต่างกับภาพต้นไม้กับพระจันทร์และดวงดาวที่ให้ความรู้สึกถึงพลังบางอย่างที่แอบแฝงอยู่ในสภาวะทางอารมณ์ที่ลึนไหล ตระหนักถึงสภาวะทางอารมณ์มีความใส่ใจในรายละเอียดความผันแปรทางเอกภาพมากกว่าภาพของโบสถ์

ไม่เฉพาะองค์ประกอบที่แสดงออกในงานของภาพเขียนเกี่ยวกับทิวทัศน์เท่านั้น ที่แสดงถึง ร่องรอยของเส้น สี และองค์ประกอบอื่นๆ แต่มันได้ปรากฏอยู่ในภาพเหมือนบุคคล (Portrait) โดยมีลักษณะที่แสดงออกของทัศนธาตุในเรื่องของเส้น สี รูปทรง ในแบบฉบับเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน แต่เนื่องจากว่าลักษณะของการเขียนภาพเหมือนเป็นการแสดงถึงลักษณะของตัวบุคคล โดยผ่านความรู้สึกนึกคิดของ แวน โก๊ะ เป็นการประมวลเอาลักษณะของความเป็นชีวิตที่เป็นบุคลิกลักษณะ ซึ่งจะเห็นได้จากภาพทั้งสามภาพนี้คือ “ภาพเหมือนตัวเองที่หุ้มผ้าพันแผล” (Self-Portrait with Bandaged Ear)

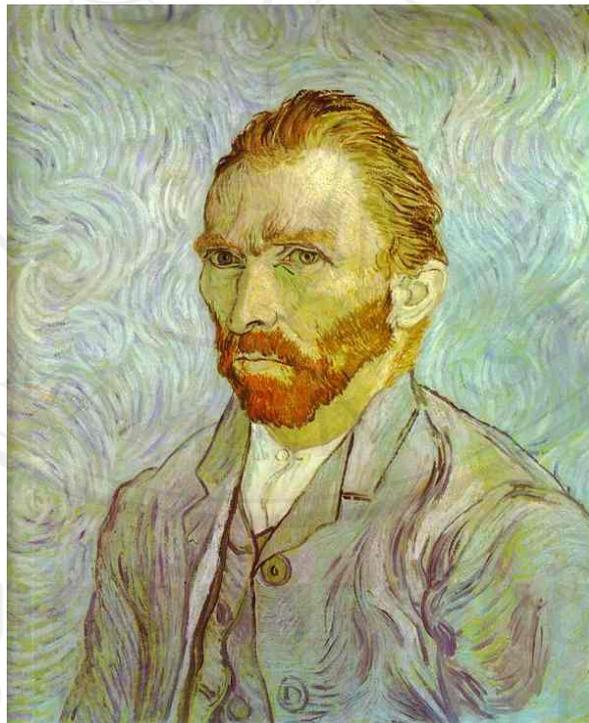

ภาพที่ 12 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเธอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 59)

บรรยากาศในงานจิตรกรรมภาพเหมือนภาพนี้ให้ความรู้สึกได้ถึงความอ้างว้าง ความวิตกกังวล หดหู่ ซึ่งสีของเสื้อที่สวมใส่เป็นสีเขียวเข้ม เป็นสีที่บ่งบอกถึงความรู้สึกวิตกกังวล และสี

ที่ใช้เบื้องหลังเป็นสีเขียวเหลืองให้ความรู้สึกเบาสบายด้วยลักษณะความอ่อนของสี เนื่องจากลักษณะของเส้นมีลักษณะเป็นเส้นตรงขีดเป็นช่วงๆ จังหวะของการเคลื่อนไหวที่ประสานกับอารมณ์ ซึ่งเส้นตรงนั้นให้ความรู้สึกถึงความมั่นคง แข็งแรง แต่ทว่าที่เส้นเกิดจากเทคนิคที่เขาใช้เป็นลักษณะเดียวกันกับผลงานที่ผ่านมา จังหวะของเส้นที่ขีดซ้ำๆ ในภาพนี้ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ที่ซับซ้อน แสดงถึงความครุ่นคิดตระหนกในบางสิ่งบางอย่างมันทำให้ภาพดูหม่นหมอง จะเห็นได้ว่าเบื้องหลังของภาพนี้ยังมีส่วนที่เป็นผลงานของศิลปินญี่ปุ่นที่เขาชื่นชอบเขียนไว้ข้างหลังภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบศิลปะที่เขาชื่นชอบและยังมีอิทธิพลต่องานเขียนของเขาในช่วงนี้ เขาได้รับเอารูปแบบการถ่ายทอดศิลปะในการให้ความหมายกับรูปภาพเป็นสัญลักษณ์สื่อถึงความนึกคิดบางสิ่งบางอย่างที่แสดงผ่านภาพเขียนจิตรกรรมภาพนี้

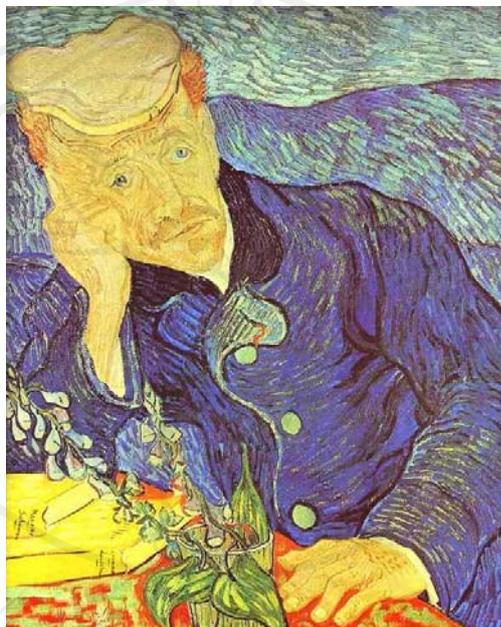
จากนั้นเป็นภาพที่เขียนเกี่ยวกับตัวเองที่มีจุดประสงค์คล้ายกับลักษณะเดียวกันเพื่อแสดงสถานะทางความรู้สึกออกมา “ภาพเหมือนตัวเอง” (Self-Portrait)

ภาพที่ 13 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเทอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 73)

ภาพนี้เป็นภาพเหมือนชิ้นสุดท้ายที่เขาเขียนเกี่ยวกับภาพของตัวเองซึ่งก่อนหน้านี้เขาได้เขียนมาก่อนแล้วหลายภาพ หลักการทางทัศนธาตุของสีที่ใช้ในภาพนี้เป็นสีที่อยู่ในโทนเย็นที่ให้ความรู้สึกสงบ สุขุม นั้น สีของเสื้อฝ้ายกับสีของพื้นหลังเป็นลักษณะเนื้อสีเดียวกัน มีเส้นโค้งสีน้ำเงินโค้งตามรูปร่างของตัวภาพเกิดเป็นรูปทรงของตัวแว่นโก๊ะ และเป็นเส้นรอยยับของเสื้อตามรูปร่างของตัวเขา เส้นของพื้นหลังมีความคดโค้งมากกว่าเสื้อ ซึ่งเส้นโค้งที่พื้นหลังมีความโค้งไปในแนว

เดียวกันบ้างหมุนวนขดเข้าหากัน บ้างปล่อยเป็นเส้นโค้งทางยาว ความรู้สึกที่เกิดจากเส้นเหล่านี้ รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง แต่ทว่ามันเป็นเส้นที่ถูกใช้ซ้ำกันหลายเส้นจึงให้ความรู้สึก กังวล เชื่องช้า และใบหน้าที่มีความเคร่งเครียดแฝงไปด้วยความกังวล แวตาจ้องมองบางสิ่ง บางอย่างด้วยความวิตกกภาพเหมือนขึ้นนี้เป็นเสมือนภาพเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงออกของอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจแอบแฝงไปด้วยความเหงาที่ต้องโดดเดี่ยว และความแปลกแยกจากผู้คน จากสภาวะการณ์เช่นนี้ นำมาซึ่งแรงผลักดันในการสร้างผลงานภาพเหมือนตัวเอง ไม่ต่างไป จากภาพ “ภาพเหมือนของ ดร.กาเชต์ นั่งที่โต๊ะ” (Portrait of Dr. Gachet Seated at a Table)

ภาพที่ 14 Vincent Van Gogh, 1889 (Josephine Cutts, 2000, p. 226)

ภาพนี้แสดงถึงสภาวะทางอารมณ์เช่นเดียวกันที่เกิดจากสิ่งที่เป็นตัวนำ (Object) ไปสู่ สภาวะที่แสดงออกใน ภาพเหมือนของดร.กาเชต์ ซึ่งเป็นคนที่ใกล้ชิดกับแวน โกะะในช่วงที่เขาอยู่ใน โอลูแวร์ส์ สภาวะทางอารมณ์ของตัวบุคคลนี้มีลักษณะบางอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นออกมา จากตัวบุคคล ที่กระทบกระเทือนในอารมณ์ความรู้สึกต่อตัวแวน โกะะ และนำมาซึ่งการสร้างสรรค์ ภาพเหมือนบุคคลนี้ ทั้งเส้นและสีล้วนประกอบกันเป็นบรรยากาศสร้างความสลดหดหู่ จิตใจห่อเหี่ยว เส้นต่างๆ ที่ใช้ในงานเป็นการปาดป้ายพู่กันเกิดจังหวะที่มีผลต่อความซึมเศร้าของภาพวาด ซึ่ง รูปร่างของเส้นเป็นเหมือนกับผลงานในช่วงนี้ของเขา เป็นสิ่งที่ตัวเขาเองนำเสนอเป็นสัญลักษณ์ถึง สภาวะแห่งอารมณ์ที่เก็บกดไว้ภายใน ภาพใบหน้าเหมือนกับผู้ที่ผิดหวัง หรือเหนื่อยล้าจากสิ่งที่เขา ปฏิบัติ เป็นอาการของคนท้อแท้ หมดหวัง ซึ่งสิ่งที่แวน โกะะนำเสนอนี้มีอิทธิพลต่อเขา เพราะมันเป็น สิ่งที่ทำให้เขาตระหนักถึงอารมณ์ของชายที่อยู่ในภาพ เป็นสภาวะภายนอกที่เขารับรู้ได้และเป็นแรง

บันดาลใจหรือแรงขับความอยากของเขาต่ออารมณ์นั้น ความอยากในที่นี้คือความประทับใจที่เกิดจากสภาวะแห่งจิต ไปจับจ้องอยู่แต่กับสภาวะการณเช่นนั้น จนจมดิ่งอยู่ในห้วงของอารมณ์ที่ปรารถนา สิ่งที่เขารับรู้ได้นี้เป็นตัวกระตุ้นความสนใจจากตัวเขาเอง จากแรงบันดาลใจที่มาจากบุคคลภายในภavnามซึ่งงานจิตรกรรมชิ้นนี้

ภาพผลงานจิตรกรรมเหล่านี้มีความโดดเด่นในเรื่องของทัศนธาตุที่ถูกประสานสัมพันธ์ให้เข้ากันกับตัวตนของแวน โก๊ะ เป็นการแสดงออกในด้านของอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อทัศนธาตุและสภาวะการณที่ไม่มีภาพปรารถนาเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อย่างอื่นมากไปกว่าเพื่อการเสพอารมณ์แห่งพินิจอยู่กับสภาวะทางอารมณ์ เกิดความกลมกลืนระหว่างอารมณ์กับวัตถุภายนอกเป็นสำคัญในการนำเสนอผ่านผลงานจิตรกรรม

4.2.2 คุณค่าสุนทรียะในงานจิตรกรรม โปสต์อิมเพรสชันนิสม์ของแวนโก๊ะ

จากการที่แวนโก๊ะมีมโนทัศน์ต่อสิ่งต่างๆ เป็นแรงบันดาลใจก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานที่เรียกว่าโปสต์อิมเพรสชันนิสม์ มีหลักการที่ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์หรือความพอใจในด้านอื่น แต่สิ่งต่างๆภายนอกเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดอารมณ์แปรเปลี่ยนเป็นจินตนาการปรากฏรูปแบบในผลงานจิตรกรรม ซึ่งผลงานทางด้านจิตรกรรมอยู่ในรูปของวัตถุที่เป็นผลงานทางด้านศิลปะที่ถูกนำไปใช้ให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียะในความหมายของสิ่งที่เป็นวัตถุปลูกเร้าให้เกิดอารมณ์ทางสุนทรียะ เป็นการตัดสินใจทางความงามที่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นที่เป็นปัจเจกชน นี่คือการความหมายของงานจิตรกรรมที่ให้คุณค่าเป็นปัจเจก หรือความนิยม

จากที่ วอลเธอร์ อิน โกอ เอฟ ได้บรรยายเกี่ยวกับการเขียนภาพในตอนกลางคืนของแวนโก๊ะว่า แวนโก๊ะเต็มไปด้วยปัญหาที่เพื่อนศิลปินของเขาประสบมานานหลายทศวรรษ คือการที่จะทำอะไรกับความมืดยามราตรี จะวาดออกมาอย่างไร จะใช้สีไหนให้มีชีวิตชีวาดัดกับความสว่างได้ ในความเห็นของวอลเธอร์ เขากล่าวว่า แวนโก๊ะจะพบกับวิธีการแก้ปัญหาในข้อนี้ขณะออกไปเดินในความมืดริมชายหาด ซึ่งแวนโก๊ะเขียนจดหมายถึงเรโอว่า “มันดูไม่มีอารมณ์ แต่ก็ไม่ใช่แค่ความ”

เนื่องด้วยความใส่ใจในสิ่งที่เขาตระหนักถึงความงามอยู่กับสภาวะหรือสิ่งที่เผชิญอยู่มันได้แสดงให้เห็นว่าเขาให้ความสำคัญกับสิ่งที่เขาประจักษ์ ไซ่ว่าจะเป็นแค่การเล็งเห็นในความงามเท่านั้น แต่กับสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกบางอย่าง มันไปกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกปลูกเร้า ก็ถือว่าเป็นสิ่งน่าสนใจก่อให้เกิดอารมณ์ร่วม เช่น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในภาพทิวทัศน์หลายภาพ อย่างเช่นภาพ “ถนนกับคนเดิน รถม้า ต้นไซเปรส ดวงดาว และพระจันทร์เสี้ยว”* เป็นภาพที่มีหลักเกณฑ์ทางสุนทรียะเจตคติ แสดงออกในด้านของอารมณ์ความรู้สึกที่ประสานสัมพันธ์ระหว่าง แวนโก๊ะกับ

* รูปภาพหน้าที่ 109

สภาพการณ์เช่นนั้น เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงการให้คุณค่าต่อสิ่งที่เขาประจักษ์ เนื่องจากภาพเป็นการแสดงออกของพลังพลวัตในธรรมชาติที่แวบโตะให้ความสำคัญ ซึ่งเอกภาพภายในงานได้แสดงออกถึงสิ่งที่เคลื่อนไหวไปพร้อมกัน แม้กระทั่งอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ดูได้จากความเคลื่อนไหวของจังหวะที่เกิดขึ้นจากร่องรอยของพู่กันเปรียบเสมือนเป็นการผนวกทั้งสิ่งที่ประจักษ์กับสภาวะแห่งจิตก่อเกิดการสร้างสรรค์ถึงพลังแห่งความสมบูรณ์ทั้งเอกภาพในพลังที่เป็นกฎธรรมชาติหรือความเป็นจริงของพลังทางจักรวาล คล้ายกับภาพ “ราตรีประดับดาว” ซึ่งเป็นการผสมผสานด้วยอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างสิ่งที่ปรากฏกับสภาวะแห่งจิตเป็นตัวกำหนดการรับรู้หรือเรียกว่าการจินตนาการจนกลายเป็นสภาพที่ปรากฏออกมาในรูปภาพ ทั้งนี้ภาพที่จัดว่ามีความเกี่ยวข้องทางด้านอารมณ์ร่วมไม่ว่าจะเป็นอารมณ์สุนทรีย์ใดก็ตามที่เข้าไปพัวพันกับสภาวะการณ์หรือสิ่งนั้น ซึ่งทั้งนี้ภาพที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอกอย่างภาพ “ดอกไอริส” (Irises)

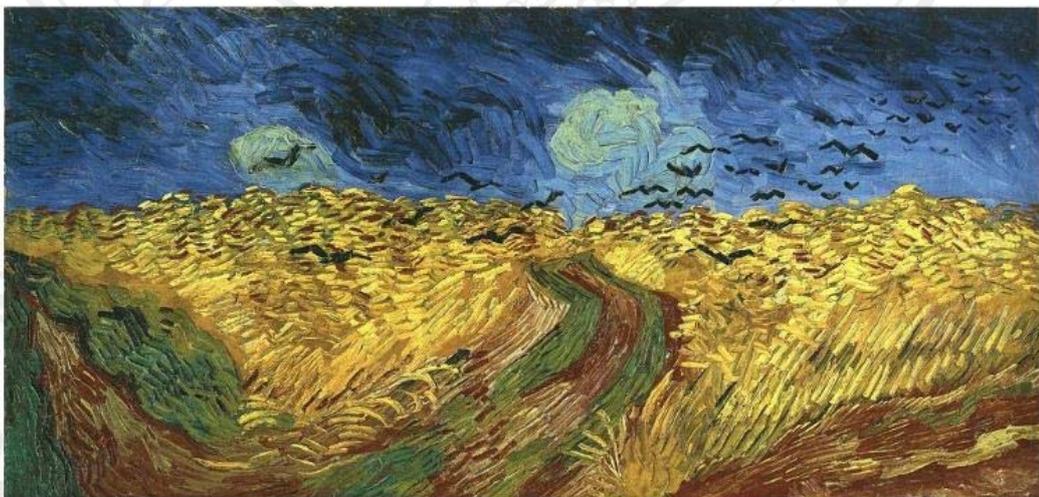
ภาพที่ 15 Vincent Van Gogh, 1889 (Josephine Cutts, 2000, p. 174)

ภาพวาดชิ้นแรกนี้อยู่ในแซงต์-เรมี มีลักษณะของเส้นคล้ายกับตอนที่อยู่อาร์เลส์แต่รู้สึกถึงความผ่อนคลายอารมณ์รุนแรงลดลง เป็นภาพของกลุ่มดอกไอริสและดอกไม้ตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เอิบอัม สีของใบใช้สีเขียวตัดกับสีเหลืองที่เป็นเส้นของแสงที่กระทบกับใบเป็นสีที่ให้ความรู้สึกเบิกบาน แจ่มใส และสีน้ำเงินเข้มของดอกไม้เป็นสีที่แสดงถึงความทุกข์ แต่ทว่าดอกไม้มีรายละเอียดของดอกไอริสที่ชัดเจนแสดงถึงความสมบูรณ์ของดอกไม้ เป็นภาพที่เป็นไปตามความเป็นจริงในธรรมชาติของสรรพสิ่ง เหล่าดอกไม้ถูกโอบกอดด้วยดินสีแดงไล่น้ำหนักไปจนถึงแดงเข้ม

แสดงถึงพลังอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโต สิ่งที่เด่นชัดในภาพคือกลุ่มดอกไอริส จึงเป็นไปได้ว่าเขาได้ให้ความสนใจกับธรรมชาติที่ประจักษ์อยู่ตรงหน้า

สิ่งที่แวนโก๊ะให้ความสนใจ คือการใกล้ชิดกับธรรมชาติให้มาก ชีวิตของเขาแวดล้อมด้วยความสัมพันธ์กับธรรมชาติ แทบจะมีลักษณะโน้มเอียงไปในทางพิสมัย “เป็นธรรมชาติที่เราต้องเฝ้าระดับรับฟังมากกว่าแค่ภาษาของจิตรกรรม” การจับเอาความมีชีวิตชีวาไว้เป็นเป้าหมายหลักในการวาดภาพของเขานั้นยังคงเป็นการหยังลึกลงไปถึง “รากเหง้าหรือต้นตอของสรรพสิ่ง” แวนโก๊ะต้องการเจาะลึกถึงชีวิต ให้รู้สึกได้ถึงการเดินทางของหัวใจของมันด้วย (วอลเชอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 65)

ลักษณะรูปลักษณะของงานชิ้นนี้เป็นการสร้างสรรค์มาจากแบบอย่างอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้มองเห็นถึงประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากการแสดงถึงอารมณ์ที่สัมพันธ์กันกับสถานะแวดล้อมที่ปรากฏ เป็นการตระหนักในคุณค่าทางสุนทรียะเกิดขึ้นเนื่องจากการตระหนักรู้ถึงสภาวะการณ์ภายนอกเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกภายในจิตใจ ไม่ว่าจะจะเป็นความประทับใจในความงาม หรือความพอใจ อันเนื่องมาจากอารมณ์ภายในที่แสดงให้เห็นความงามผ่านภาพเขียน ไม่ต่างไปจากภาพที่มีชื่อว่า “ทุ่งข้าวสาลีกับอีกา” (Wheat Field with Crows)

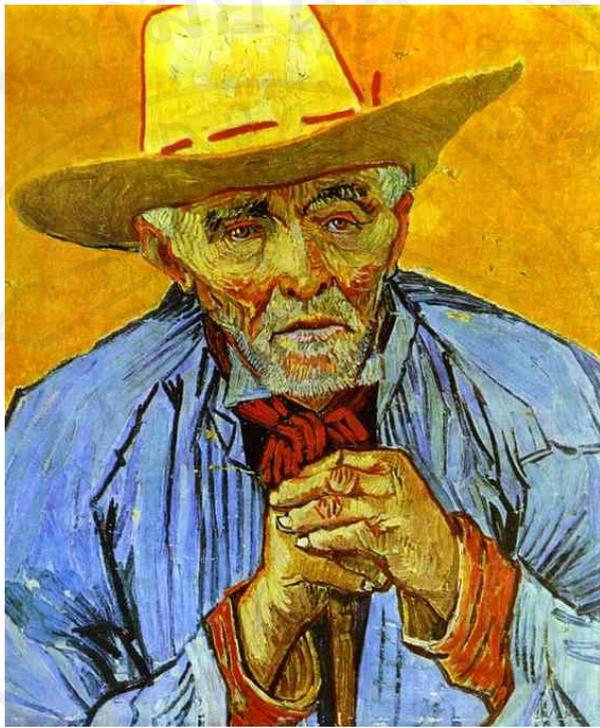
ภาพที่ 16 Vincent Van Gogh, 1890 (วอลเชอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 86-87)

ภาพนี้ถ้ามองโดยไม่มีความรู้เกี่ยวกับบริบทแวดล้อมเราสามารถที่จะเข้าใจถึงอารมณ์ที่แสดงออกมา มันเป็นการให้ความหนักแน่นดูน่าอึดอัด ขัดต่อความรู้สึกที่ต้องการสัมผัสสุนทรียะ

“ฉันได้ประสบกับช่วงเวลาแห่งความเข้าใจแจ่มชัดจนน่าตกใจยามที่ธรรมชาติดูงดงามเหลือเกิน ฉันชักไม่แน่ใจตัวเองอีกต่อไป และภาพวาดก็ดูเหมือนอยู่ในความฝัน” วินเซนต์ แวน โก๊ะ (วอลเธอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 86)

เราจะเห็นได้ชัดว่าภาพนี้มีการแบ่งองค์ประกอบของภาพออกเป็นสามส่วนให้ได้มิติของขอบเขต ความกว้างที่ไม่มีจุดสิ้นสุด เป็นภาพทิวทัศน์ของท้องทุ่งที่เขานิยมนำเสนอ ภาพลักษณะนี้เขียนไว้ด้วยกันหลายภาพและมีความต่างกัน บางภาพมีองค์ประกอบของสรรพสิ่งในธรรมชาติอยู่ครบ แต่ภาพนี้เป็นภาพของท้องทุ่งโล่งกว้าง ภายในภาพประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นทางเดินและทางแยกออกเป็นสามที่ ซึ่งเบื้องหน้าเป็นจุดรวมของทางแยกก่อนที่จะแยกออกไปในท้องทุ่ง สีพื้นดินที่ใช้เป็นสีแดงเข้มออกน้ำตาลแดง รอบข้างเป็นกลุ่มหญ้าขึ้นเป็นทางยาวไปจนสุดทาง สีของพื้นถนนที่ใช้ ทั้งสองสีแสดงถึงสภาวะทางอารมณ์ที่ให้ความรู้สึกให้ความขัดแย้ง การต่อสู้เป็นสีแห่งเลือดและอันตราย และสีเขียวเข้มให้ความรู้สึกถึงความวิตกกังวล และความเงิบว่างเปล่า ข้างๆ ทางแยกเป็นทุ่งสีเหลืองเข้มแสดงพลังของความร้อนแรง ประกอบกับส่วนที่เป็นท้องฟ้าที่เกือบมืด เป็นสีน้ำเงินที่พบเห็นได้ในงานของเขา ยังคงแสดงถึงความโศกเศร้า มีสีขาวผสมเป็นดวงปรากฏอยู่ เพื่อให้เกิดการผสมกันในช่วงที่เป็นขอบของท้องฟ้าเพื่อลดความตึงเครียดให้เบาบางลง ส่วนเส้นที่ใช้ในงาน เป็นเส้นที่บอกถึงจังหวะที่รวดเร็วและรุนแรงเกิดขึ้นจากอารมณ์ ให้นำหนักกับเส้นที่จิตรกรประสานสัมพันธ์ร่วมกันกับอารมณ์ที่ครุกรุ่นอยู่ขณะนั้น ภาพของฝูงกาดำบินร่อนทั่วทุ่งข้าว นั้นเป็นสัญลักษณ์แห่งความตาย เอกภาพโดยรวมดูแล้วให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ที่ว้าวุ่น สับสน มีดมน เศร้าหมอง เกาะกุมอยู่ในสภาวะแห่งจิตเป็นสิ่งที่แสดงออกมาในภาพนี้ โดยผู้ดูสามารถจับจ้องกับบรรยากาศของภาพ ลักษณะของเส้นที่ใช้เป็นเครื่องยืนยันถึงสภาพจิตใจของแวน โก๊ะขณะที่วาด เนื่องจากภาพนี้แสดงถึงการรับรู้ที่เกิดขึ้นจากสิ่งอันเป็นตัวกระตุ้น นั่นคือสภาวะการณี่ที่เป็นประสบการณ์รอบตัวเขาได้สัมผัส ด้วยผัสสะทั้งทางกายและจิตนี้เกิดเป็นกระบวนการ (Process) ขึ้นภายในเป็นการประมวลผลอย่างหนึ่งกับสิ่งที่เป็นตัวกระตุ้น ในที่นี้คือท้องทุ่งที่กว้างและอ้างว้างเป็นสภาวะการณี่ (วัตถุ) เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้ตัวผู้รับ แวน โก๊ะได้ตระหนักถึงความสำคัญกับสิ่งที่สัมผัส บรรยากาศโดยรอบดึงดูดความสนใจซึ่งถือว่าเป็นการให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์อันอื่น เป็นเพียงแค่การจดจ่อจนเกิดความรู้สึกสุนทรีย์ขึ้นเท่านั้นเอง และแสดงผ่านผลงานภาพนี้ด้วยอารมณ์ความรู้สึกของตัวตน ณ ขณะนั้นไปผสมผสานผูกพันเป็นส่วนหนึ่งที่บอกความเป็นเอกลักษณ์ของตัวตน

วัตถุภายนอกมีผลกับสภาวะทางจิตใจที่มีลักษณะเป็นแบบ “สัมพันธนิยม” คือลักษณะของการให้ความสำคัญระหว่าง ตัวบุคคลกับวัตถุภายนอก ลักษณะนี้ยังเป็นสิ่งที่แสดงอยู่ในงานของ แวนโก๊ะ ในงานเขียนชื่อ “ภาพชวานา” (Portrait of Patience Escalier)

ภาพที่ 17 Vincent Van Gogh, 1888 (Josephine Cutts, 2000, p. 95-96)

ภาพนี้แสดงถึงบุคลิกของชายในภาพซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่แวนโก๊ะได้ตระหนักถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของชายผู้นี้ และเป็นอิทธิพลหรือทำให้เกิดแรงบันดาลใจภายนอกเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกภายในมีผลให้เกิดการสร้างสรรคงานขึ้นนี้ โดยใช้ทัศนธาตุต่างเป็นส่วนประกอบทำให้ภาพแสดงเป็นสื่อสัญลักษณ์ของความรู้สึก ลักษณะของผลงานที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนคือแสดงถึงความหยาบกร้านของเนื้อหนังบนใบหน้าและนิ้วมือ ผิวเนื้อแสดงถึงอารมณ์หนักแน่น แต่แววตาบนหน้ากลับมีความรู้สึกเหม่อลอย เหมือนกับผู้ที่ประจักษ์กับสภาวะการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา สีนํ้าเงินบนเสื้อผ้าที่สวมใส่ให้ความรู้สึกถึงความเศร้าซึม เยือกเย็น มีความทุกข์ แต่เบื้องหลัง (Background) ใช้สีเหลืองออกส้มให้ความรู้สึกถึงพลังอารมณ์รุนแรง รอยแปรงขีดเป็นเส้นๆ ประกอบรูปร่างลักษณะของเส้นตรงขีดต่อๆ กัน ทั้งตรงและช่วงที่ขีควนเป็นวงๆ ตรงใบหน้า ซึ่งเส้นตรงนั้นให้ความรู้สึกจริงจังหนักแน่นในจังหวะของความมั่นใจ ในการลากเส้นไปตามรูปของใบหน้าแต่เส้นลักษณะที่ใช้มีมากบนใบหน้าแสดงถึงความกังวล เอื่อยเฉื่อยขาดจุดหมาย ลักษณะพื้นผิวเป็นรอยสีขีดเป็นเส้นหนานูนเป็นชั้นหยาบ เข้ากันกับเนื้อหนังที่มีลักษณะหยาบกร้าน อารมณ์ของภาพให้ความรู้สึกถึงความเศร้า ความหม่นหมอง สภาวะทางอารมณ์

ของแบบที่แสดงออกมาในงานชิ้นนี้ ซึ่งเป็นสภาวะที่ แวน โก๊ะ ได้ให้ความสำคัญและถือว่ามันเป็น สิ่งที่แสดงออกกระหว่างการประสานสัมพันธ์กับแบบ เป็นการนำเอกลักษณ์พิเศษที่เขาเล็งเห็น ถ้ายทอดออกมาให้ใกล้เคียงและผสมกับเอกลักษณ์ของทัศนธาตุของเส้น สี เข้ามาเป็น องค์ประกอบที่ช่วยทำให้มีความน่าสนใจ

เนื่องด้วยหลักการทางสุนทรียเจตคติที่มีในผลงานทั้งหมดข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นภาพที่มี ชื่อว่า ทิวทัศน์ยามเก็บเกี่ยว, ลานร้านกาแฟยามค่ำ, ทิวทัศน์ที่อาร์เลส สวนที่กำลังผลิบานกับ ต้นปอ ปลาร์ด้านหน้า, ลานสวนของโรงพยาบาลในอาร์เลส, ทุงข้าวสาธิตกับต้นไซเปรส, ต้นไซเปรสสอง ต้น, สวนมะกอก, กระท่อมหลังคามุงหญ้า, โบสถ์ ในอูแวร์ส, ภาพเหมือนตัวเอง และภาพเหมือน ของ ดร.กาเซต์ นั้่งที่โต๊ะ เป็นเหมือนกับสรรพสิ่งต่างๆ ที่แวน โก๊ะ ประจักษ์อยู่กับสภาวะนั้น และก่อ เกิดการบรรยายความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าคุณค่าทางสุนทรียะในจิตรกรรมของ แวน โก๊ะเป็น “สัมพันธ์นิยม” คือการการประสานสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งทั้งตัวบุคคลและสิ่งที่เป็น วัตถุภายนอก และทั้งยังก่อเกิดประสบการณ์ภายในที่ตระหนักในความงามและความจริง ที่เกิดจาก ความรับรู้ความรู้สึกโดยส่วนตัวของเขาได้สร้างงานที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ความพอใจในสิ่งนั้นๆ การ ตัดสินคุณค่าทางอารมณ์นั้นกล่าว ได้ว่าเป็นการให้ความคิดเห็นทางด้านความงามจากความพอใจ ผลงานของแวน โก๊ะในหลายๆ ชิ้นเกิดขึ้นจากสภาพของธรรมชาติโดยรอบที่เขาได้สัมผัสแอบอิงอยู่ กับสิ่งเหล่านั้น จึงวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งที่เขาเห็นเขาเกิดความพอใจหรือมีเหตุผลทางด้านอารมณ์ กลายเป็นตัวกระตุ้นสำหรับเขา

4.2.3 ประสบการณ์สุนทรียะในงานจิตรกรรม โปสต์อิมเพรสชันนิสม์ของแวนโก๊ะ

เมื่อมีเจตคติในการรับรู้โดยใช้อารมณ์ความพอใจเป็นบ่อเกิดแห่งการสร้างสรรค์ผลงาน ย่อมจะต้องมีประสบการณ์ที่ได้สัมผัสกันกับสิ่งที่ก่อให้เกิดการรับรู้ที่เข้ามาผูกพัน แต่ ประสบการณ์โดยทั่วไปต่างจากประสบการณ์ทางสุนทรียะตรงไหนนั้นเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับ ความรู้สึกส่วนตัว ในประสบการณ์โดยทั่วไปถ้าเป็นประสบการณ์ที่ไม่ทำให้เกิดความประทับใจก็ ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดอารมณ์ทางสุนทรียะ ในประสบการณ์ทางสุนทรียะนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ที่เข้าไปอยู่ ณ ขณะนั้นมีอารมณ์เข้าไปร่วมด้วยและเกิดอารมณ์คล้อยตาม และด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียะนี้เมื่อเกิดขึ้นกับผู้ที่เป็นศิลปินจึงปรากฏให้ประจักษ์ได้ถึง ความงามของศิลปินผ่านทางงานศิลปะ ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์ ผลงานทางด้านจิตรกรรมของแวน โก๊ะ ที่ ได้นำเสนอมาทั้งที่ผ่านเกณฑ์การตัดสินทางด้านสุนทรียเจตคติและคุณค่าสุนทรียะ ซึ่งเป็น หลักเกณฑ์ที่เชื่อมโยงมาถึงประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะ เนื่องด้วยสิ่งที่จะก่อเกิดสภาวะทาง อารมณ์ ที่เข้าถึงสภาวะบางอย่าง เช่น ความงาม ความพึงพอใจ ความประทับใจ ทั้งนี้ต้องผ่านการ

สัมผัสหรือการเข้าถึงสภาวะบางอย่างแห่งอารมณ์นั้น นำมาซึ่งประสบการณ์ที่เคยผ่านมา อย่างที่ได้แสดงออกมาในภาพผลงานที่ชื่อว่า “ดวงดาวในยามค่ำคืน” (Starry Night above The Rhône)

ภาพที่ 18 Vincent Van Gogh, 1888 (Josephine Cutts, 2000, p. 91)

ภาพนี้เขาได้แรงบันดาลใจจากการที่ไปเดินเล่นในตอนกลางคืน ภาพนี้เป็นการแสดงออกในรูปแบบที่เหนือความเป็นจริง เมื่อได้สัมผัสกับ สนามห้วย ฟ้า น้ำ ท้องฟ้า มันเป็นความประทับใจในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งสามสิ่งนี้หลอมรวมเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว (หรือพลังที่เรียกว่าเป็น “พลวัต”^{*}) (Cutts, Josephine, 2000, น. 92)

สิ่งที่ Josephine Cutts (2000) ได้บรรยายไว้ มีความเกี่ยวข้องกันทัศนธาตุทางธรรมชาติที่เกิดจากความประทับใจในองค์รวมของสรรพสิ่ง ส่วนทัศนธาตุขององค์ประกอบของภาพ ซึ่งในเรื่องนี้ที่ใช้ส่วนใหญ่ในภาพ เป็นสีน้ำเงินที่ให้ความรู้สึกเศร้า เยือกเย็น แสดงถึงสภาวะทางจิตใจเกิดจากการที่ได้สัมผัสกับสภาวะแวดล้อม ณ ตอนนั้น บวกกับประสบการณ์ความรู้สึกที่ผ่านมาของแวน โก๊ะ ซึ่ง Josephine Cutts (2000) ได้กล่าวว่ายังคงจดจำถึงผู้สร้างผลงานนี้เป็นสัญลักษณ์ของอาการบ้าคลั่ง ซึ่งในที่นี้หมายถึงตัวแวน โก๊ะ ลักษณะที่เกิดจากฟุ้งกันเป็นเส้นๆ จืดเฉยๆ ให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว และอารมณ์แปรปรวนไม่สงบนิ่ง แต่ทว่ายังคงความสวยงามตามแบบฉบับของแวน โก๊ะ

ทัศนคติที่เขามีต่อธรรมชาติที่แสดงออกผ่านผลงานชิ้นนี้แสดงถึงประสบการณ์ที่เขา มีต่อสถานที่นี้ด้วยความรู้สึกประทับใจ หรือสะท้อนสะท้อนใจ ในความแปลกประหลาดของธรรมชาติ ซึ่งมีความกลมกลืนกันระหว่างธาตุทั้งหมด ท้องฟ้าที่สะท้อนในผิวน้ำและดวงดาวที่ทอ

^{*} เกี่ยวกับพลังงานที่เคลื่อนไหวที่เป็นพลวัต

แสงลงบนสนามหญ้า สิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนการบรรยายอารมณ์ความรู้สึกการรับรู้สุนทรียะทาง
 อารมณ์ที่เขาได้แสดงออกมาทำให้ภาพนี้มีความงาม การวาดภาพของเขาจึงไม่ใช่แค่การลอกแบบ
 จากธรรมชาติที่เขาเห็นเท่านั้น แต่เขาได้สร้างมันขึ้นมาจากความรู้สึกที่แสดงออกมาในงานอย่าง
 เขารู้สึก ผ่านองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งภาพนี้จึงมีลักษณะของการวาดอย่างคร่ำๆ แต่ทว่าใกล้เคียงกับ
 ของจริง สามารถรู้สึกถึงสิ่งต่างๆ ที่ถูกบรรยายไว้ในภาพเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

เนื่องจากประสบการณ์ทางสุนทรียะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยการพึงพอใจรับรู้ถึงสภาวะทาง
 อารมณ์เท่านั้น ภาพ “ห้องนอนของแวน โกะที่อาร์เลส” (Van Gogh's Bedroom in Arles)

ภาพที่ 19 Vincent Van Gogh, 1889 (วอลเชอร์, อิน โกอ เอฟ, 2552, น. 74)

ภาพนี้เกี่ยวกับประสบการณ์ตรงทางผ่านมาของ แวน โกะ เขาได้บันทึกเรื่องราว อารมณ์
 ความรู้สึก โดยใช้วิธีการแสดงออกเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นในการใช้ทัศนธาตุทางศิลปะ เป็น
 เครื่องมือในการนำเสนอประสบการณ์ทางอารมณ์หรือประสบการณ์ทางสุนทรียะ โดยการใช้สีของ
 ภาพนี้เหมือนกับเมื่อครั้งตอนที่อยู่ในอาร์เลส สีมืดความสดใสเมื่อเปรียบกับภาพที่วาดขึ้นในช่วงนี้ สี
 เขียวเหลืองให้ความรู้สึกเบิกบาน สีส้มหมายถึงความมีชีวิตชีวา สีม่วงหมายถึงความซอกซำ ทุกข์
 โศก ประกอบกับสภาพบรรยากาศในภาพแสดงถึงความเคร่งเครียดที่เกิดจากลักษณะของการป่วย
 ปวดทุ่นถึงจะเป็นเส้นตรง เส้นตรงในเชิงสัญลักษณ์นั้นให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง แต่ในงานชิ้น
 นี้เห็นได้ชัดว่าให้ความรู้สึกสับสนเนื่องจากลักษณะของน้ำหนักเส้นดูรุนแรง จังหวะคิดขัด
 เหมือนกับไม่มั่นคง รูปทรงของวัตถุภายในภาพดูผิดไปจากความเป็นจริง ความเป็นเอกภาพของ
 ภาพวาดเกี่ยวกับห้องนอนนี้ เป็นภาพแห่งความรู้สึกที่พุ่งพรูออกมาจากลักษณะของการบรรยาย
 เป็นภาพวาดอย่างการจัดวางวัตถุที่อยู่ในภาพประกอบไปด้วยเก้าอี้ 2 ตัวตั้งอยู่ตรงมุมด้านซ้ายมีโต๊ะ

กันอยู่กึ่งกลางระหว่างกลาง อาจจะช่วยความรู้สึกนึกโทษหาความทรงจำในอดีตที่ผ่านมาช่วงเวลาของการมีเพื่อนอยู่ร่วมอุดมการณ์ หรือนึกถึงชีวิตที่อยู่กับโลกภายนอกที่ไม่ใช่ในโรงพยาบาล เหมือนตอนที่เขียนภาพนี้ เป็นความปรารถนาถึงความรู้สึกที่มีทั้งสุขและทุกข์ที่ประสบพบเจอมา ตอนที่อาศัยอยู่ที่นั่น

ห้องนอนในภาพนี้เป็นห้องที่อยู่อาร์เลส แต่ภาพนี้วาดขึ้นตอนที่ย้ายมาอยู่ แซงต์-เรมี เป็นภาพที่วาดขึ้นมาจากความทรงจำที่เป็นภาพประทับใจหรือประสบการณ์ทางสุนทรียะเป็นที่ก่อเกิดสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งการตระหนักรู้ถึงสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนใจและนำเสนอความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นภาพประทับใจหรือสภาวะแห่งจิตผ่านทางภาพผลงานชิ้นนี้ ซึ่งโลกภายนอกที่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ก่อเกิดในจิตใจและนามธรรมเป็นเรื่องของอารมณ์ที่ก่อเกิดขึ้นประสานสัมพันธ์กัน เป็นแรงกระตุ้นผ่านการรับรู้จากสภาวะแห่งจิตที่สร้างเป็นภาพหรือความนึกคิดเรียกว่าจินตนาการถึงสถานะภาพของสิ่งนั้นขึ้นภายใน คล้ายกับการประมวลผลจัดระเบียบของความคิด ซึ่งเป็นผลของการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ที่ก่อเกิดจากจินตนาการ

เนื่องจากงานที่ชื่อว่า “ดอกทานตะวันสิบสองดอกในแจกัน” (Twelve Sunflowers in a Vase)

ภาพที่ 20 Vincent Van Gogh, 1888 (วอลเธอร์, อินโก เอฟ, 2552, น. 30)

เขาต้องการแสดงสภาวะทางอารมณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับประสบการณ์ หมายถึงสภาวะที่เขาประจักษ์นี้เป็นสภาวะที่อยู่กับวัตถุภายนอกที่ประสบคือแบบของภาพนี้

โดยจุดประสงค์นี้คล้ายกับทฤษฎีสัญลักษณ์นิยมของนักวิเคราะห์ของศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งเขาแสดงความรู้สึกทางอารมณ์ผ่านผลงานภาพเขียนชิ้นนี้ สัญลักษณ์เกิดจากทัศนธาตุต่างๆ ภายในงานชิ้นนี้ประกอบไปด้วย สี เส้น ลักษณะพื้นผิว สร้างรูปทรงเพื่อสื่อถึงอารมณ์หรือความคิด สีในภาพนี้ให้ความรู้สึกถึงความรุนแรงของพลังทางอารมณ์ เส้นเกิดจากลักษณะของการขีดของ รอยฟู่กันในลักษณะที่หลากหลายอย่าง รอยที่ขีดเป็นเส้นตรง ขีดแบบเฉียงหรือเป็นเส้นที่ขีดและหักเหโดยกะทันหัน ซึ่งเส้นในงานชิ้นนี้ให้ได้ทั้งความรู้สึกมั่นคง จริงจัง และเจียบขริ่ม มีความสมบูรณ์ในตัว ทะเยอทะยาน และพลังความรุนแรงทางอารมณ์ รูปทรงที่เกิดจากเส้นและสีประกอบกันของ ดอกและกิ่งก้านให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวแบบเกร็งขั้ดกับความรู้สึกต่างจากความเป็นแท้จริงในธรรมชาติของกิ่งก้านที่แท้จริง ซึ่งสีที่ใช้เป็นพื้นหลังให้ความรู้สึกที่ขัดกันกับภาพวัตถุที่อยู่ข้างหน้า พื้นหลังให้ความรู้สึกอ่อนโยนเป็นความรู้สึกพลังที่ซ่อนเร้นผลักดันให้วัตถุด้านหน้าเด่นชัดเป็นสิ่งที่เขาต้องการนำเสนอ และสัญลักษณ์ที่แสดงออกในงานโดยรวมได้ผ่านการรับรู้ถึงวัตถุภายนอกที่เป็นเครื่องมือในการนำเสนอ มีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่างกัน จากการรับรู้ถึงวัตถุภายนอกและเกิดกระบวนการบางอย่างขึ้นภายในสภาวะแห่งจิต ก่อเกิดจินตนาการ โดยผ่านการประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ เบลล์ ที่ว่าจุดเริ่มต้นของประสบการณ์ทางสุนทรียะคือสภาวะทางอารมณ์

จากภาพผลงานที่ผ่านการวิเคราะห์โดยใช้ประเด็นเรื่องสุนทรียเจตคติกับคุณค่าสุนทรียะที่ผ่านมา ล้วนเกิดจากการเข้าไปประสานสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งหรือสภาวะการณณ์ที่เกิดขึ้น และรับรู้ถึงความ เป็นไปตามความเป็นจริง ก่อเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะของแวน โกะะนั้น โดยหลักๆ ในงานเป็นความประทับใจในสิ่งต่างๆ จากอารมณ์ความรู้สึก ไม่ว่าจะ เป็นอารมณ์ฝ่ายสุข หรือฝ่ายทุกข์ อย่างเช่นพอใจกับสิ่งที่ได้พบ ความเศร้าใจกับสิ่งที่ได้พบเห็น แต่ส่วนมากแล้วเป็นอารมณ์ที่มาจากสภาวะแห่งจิตกับสภาพของโลกภายนอกมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเกิดจากประสบการณ์ภายนอกและอารมณ์ภายในเป็นสิ่งที่กำหนดการรับรู้เกิดเป็นประสบการณ์สุนทรียะ

ลักษณะที่แสดงออกมาในทัศนธาตุของเส้น สี รูปทรง มีความเป็นทวิภาวะ คือลักษณะของการแสดงออกในสิ่งที่ตรงข้ามกัน ที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องของสีที่ใช้ มีความขัดแย้งกันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ แต่ลักษณะที่แสดงออกกลับให้ความรู้สึกไปแนวทางเดียวกัน จากที่ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสุนทรียทัศนจากผลงานทั้ง 20 ภาพของแวน โกะะ พบว่า ผลงานทั้งหมดเป็นเหมือนกับสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายของอารมณ์ภายในที่มีต่อสภาวะภายนอก ซึ่งแวน โกะะมีปฏิสัมพันธ์ โดยการสัมผัสกับสภาวะการณณ์หนึ่งๆ หรือสรรพสิ่งใดๆ ที่ก่อเกิดเป็นภาพผลงานอันเกิดจากความเห็นที่เป็นปัจเจก ระหว่างสิ่งภายนอกกับตัวรับรู้ที่อยู่ภายในหรือสภาวะแห่งจิตที่จดจ่ออยู่กับปัจจุบันขณะเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนสภาวะภายในเป็นความรู้สึกที่มีต่อสภาวะการณณ์ (วัตถุ) นั้นที่มี

ความรู้สึกบางสิ่งบางอย่างอาจจะเป็นความงาม หรือความประทับใจ ทว่าในงานของเขาไม่ใช่สุนทรียะที่สวยงามเสมอไป กลับมีสิ่งที่เกิดจากความเป็นทุกข์รวมอยู่ด้วย ถือได้ว่าเป็น เจตคติสุนทรียะ ในทัศนคติที่เขาได้ใช้อารมณ์เป็นหลักสำคัญที่เกิดจากการรับรู้กับสิ่งที่ถูกรับรู้จากโลกภายนอก ซึ่งตามหลักเกณฑ์ของคุณค่าทางสุนทรียะเป็นการให้คุณค่ากับสิ่งๆ หนึ่ง โดยไม่ได้หวังประโยชน์จากมัน คุณค่าในความหมายนั้นคือความงาม หรืออารมณ์ที่แว่น โกะะนำมาเป็นแรงบันดาลใจ มันมีความเชื่อมโยงกับเจตคติของสุนทรียะตรงที่ว่า การเห็นบางสิ่งบางอย่างแล้วได้ให้ความสำคัญกับสิ่งนั้นถือได้ว่าเป็นการให้คุณค่า ในงานของแว่น โกะะเป็นการสำแดงทางอารมณ์นั้นเท่ากับว่าเขาจมดิ่งอยู่กับสภาวะทางอารมณ์นั้นๆ และก่อเกิดเป็นคุณค่าหรือความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งกับการที่เขารับรู้ถึงสิ่งนั้น ซึ่งทั้งหมดเกิดขึ้นมาจากการประสานสัมพันธ์ในสภาวะแห่งจิตเป็นวัฏระดัณ เรียกว่าประสบการณ์ทางสุนทรียะ แว่น โกะะรับรู้โลกภายนอกและสรรพสิ่งรอบกายเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะที่เกี่ยวกับอารมณ์ ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์ก็เป็นประสบการณ์ทางอารมณ์นำมาซึ่งผลงานที่ผสมผสานระหว่างตัวตนกับวัตถุ หรือผลงานบ่งบอกความเป็นตัวตน

ภาพผลงานของแว่น โกะะ แสดงถึงสุนทรียะที่สน้อย่างที่กล่าวไว้ในการวิเคราะห์สุนทรียทัศน์ในบทที่ 4 แต่ก่อนที่จะเกิดแนวคิดและแนวทางการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งนี้สภาพแวดล้อมทางสังคมมีส่วนส่งผลให้เขาแสดงออกในลักษณะนี้ กล่าวคือ อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านแนวคิดของคนในยุคสมัยที่มีความเจริญทางด้าน การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างตะวันตกและตะวันออก นักคิดได้รับแนวคิดหลายๆ อย่างเข้ามาพิจารณา จากนักคิดตะวันออก ที่สนใจในเรื่องการดำเนินชีวิตในแบบที่เรียบง่ายและคำนึงถึงความรู้สึกของคนเป็นอันดับแรก ให้ความสำคัญกับสภาวะภายในกับภายนอกควบคู่กันไป ซึ่งสังคมสมัยนั้นเป็นการแสวงหาแนวทางให้กับตัวเอง และเชื่อว่าความงามมีอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นสถานที่แบบไหนตั้งแต่สกปรกที่สุดจนกระทั่งทรูหรา สภาพชีวิตของคนจนที่ดูไร้ค่าจนถึงผู้ที่มีความสำคัญหรือเศรษฐี ซึ่งศิลปะไม่ได้มีกรอบของเรื่องราวเนื้อหาเท่านั้น แต่มันจะมีคุณค่าถ้าหากเป็นเรื่องจริง เป็นการยอมรับสภาพความเป็นจริงทั่วไปทางธรรมชาติและสังคม

ทั้งยังได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมอย่างมาก เนื่องจากการที่ศิลปินได้รับแรงสนับสนุนจาก ศาสนจักร รัฐ และผู้ปกครองภายในประเทศลดลง ทำให้นักคตินักเขียนและศิลปิน มีอิสระเสรีที่จะกระทำการคิดและค้นคว้าในหลายด้าน ไม่ต่างไปจากศิลปินที่สร้างงานศิลปะที่มีอิสระในการแสดงออกทางด้านผลงานที่ต่างไปจากรูปแบบเดิมที่ได้ยึดติดอยู่ในกรอบเดิม นอกจากนี้ ยังมีระบบของการค้าขายผลงานที่ต้องทำไปเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคมหรือชนชั้นที่มีความต้องการแลกเปลี่ยน โดยหมุนเวียนอยู่ในระบอบของทุนนิยม เป็นการกระตุ้นให้ศิลปินกระทำการทดลองคิดค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ และถูกใจผู้ชมหรือผู้เสพงาน

ทางด้านศิลปะ ก่อเกิดศิลปะสมัยใหม่ที่ปฏิเสธการเขียนภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พร้อมกับปฏิเสธการเขียนภาพที่มีลักษณะเหมือนจริง ถึงแม้ว่าจะมีความก้าวหน้าที่ได้รับความนิยม แต่รูปแบบลักษณะงานของศิลปินที่มีความเป็นปัจเจกชนกันไปจากกรอบของยุคสมัย บางครั้งก็ได้รับการประณามและถูกปฏิเสธจากนักวิจารณ์และนักประวัติศาสตร์ศิลป์ หรือแม้กระทั่งที่ศาสนจักร รัฐ และผู้ปกครองที่ถูกกดทบทบาตลงไป มีส่วนอย่างมากให้กับให้กับศิลปินมีอิสระ เสรีภาพทางด้านความคิดและศิลปะที่ต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ยังต้องทำงานตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง ซึ่งงานศิลป์เป็นงานที่เกิดมาจากความคิดส่วนตัวของศิลปินมีความเป็นปัจเจก และสังคมตะวันตกมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบอุตสาหกรรม ที่เป็นเมืองใหญ่เป็นสังคมวัตถุนิยม รูปแบบของงานศิลป์ได้ท้าทายต่อรสนิยมของชนชั้นกลางในสังคม เนื้อหาที่มีความแตกต่างกันออกไป

เนื่องด้วยความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลต่อการกระทำและการแสดงออกด้านความคิดเห็นของศิลปินในยุคสมัยเดียวกันกับแวนโก๊ะ มีแนวคิดทางด้านสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องความงามขึ้นใหม่ เป็นวิวัฒนาการตามแนวคิดของโคเปอร์นิคัส คือการเข้าถึงความงามหรืออารมณ์สุนทรีย์โดยไม่มองคุณสมบัติของความงามของวัตถุทางศิลปะเป็นสิ่งสำคัญ ความงามไม่ได้เป็นศูนย์กลางของความดี แต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสุนทรีย์อย่างหนึ่ง ฟราสซิส ฮัตเชตัน มีแนวคิดทางด้านความงามว่าความคิดที่เกิดขึ้นในตัวเรา คืออะไรก็ตามที่ตรงกับเรื่องนี้ย่อมตัดสินได้ว่าเป็นความสวยงาม ย่อมมีความขัดแย้งและมีความหลากหลายในการตัดสินและต้องเป็นที่ยอมรับว่าสมเหตุสมผลเท่ากัน เอ็ดมันด์ เบอร์ก ได้พิจารณาเกี่ยวกับว่าประสบการณ์ของความเลิศลายนั้นมีคุณค่ามากกว่าความงาม และคิดว่าสิ่งที่งามเป็นเลิศนั้น ทำให้ผู้ชมรู้สึกด้วยความซาบซึ้งที่รุนแรง นับเป็นอารมณ์ที่มีพลัง ทั้งนี้ศิลปินสามารถแสดงออกให้เห็นขอบข่ายแห่งความงามหรือขบวนการแห่งความงามตามธรรมชาติอันแท้จริง โดยอาศัยภูมิหลังทางสติปัญญาของศิลปินเป็นพื้นฐาน เป็นเหตุให้ศิลปินในยุคนั้นมีความก้าวหน้ามากขึ้นด้วยการเอื้อเพื่อผลประโยชน์หรือประสบการณ์ทางด้านแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่กว้างขึ้นเรื่อยๆ